

Vilniaus universitetas
Teisės fakultetas
Viešosios teisės katedra

Dieninių studijų formos
5 kurso, Tarptautinės ir Europos Sąjungos teisės
šakos studentės
Deimantės Ručytės

Magistro baigiamasis darbas
Tiesioginės užsienio investicijos Kinijoje: galimybės ir iššūkiai

Vadovas: asist. dr. Martynas Endrijaitis
Recenzentas: lekt. dr. Lauras Butkevičius

Vilnius,
2019

TURINYS

DARBE NAUDOJAMŲ SANTRAUKŲ SĄRAŠAS	3
ĮVADAS	4
I. TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS 1978 – 1991	9
1.1. Ideologinė aplinka	10
1.2. Konstitucinė aplinka	12
1.3. Teisinės struktūros	13
1.3.1. Nuosavo kapitalo bendros įmonės (EJV) teisinis reguliavimas	14
1.3.2. Užsienio savininkų valdomos įmonės (WFOE) teisinis reguliavimas	20
1.3.3. Sutartinės bendros įmonės (CJV) teisinis reguliavimas	23
II. TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS 1992 – 2005	27
2.1. Ideologinė aplinka	28
2.2. Konstitucinė aplinka	29
2.3. Bendrovių įstatymas	32
2.4. Užsienio investicijų orientacinės taisyklės	36
2.5. Su prekyba susijusios investicinės priemonės (TRIM)	39
III. TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS 2006 – 2015	42
3.3. Ideologinė aplinka	42
3.4. Kintamųjų palūkanų subjektų (VIE) struktūra	44
3.4.1. Kinijos valdžios reakcija į kintamųjų palūkanų subjektų egzistavimą	46
3.4.2. Alibaba kompanijos teisinis vertinimas	49
IŠVADOS	53
LITERATŪROS SĄRAŠAS	55
SANTRAUKA	62
SOMMARIO	63

DARBE NAUDOJAMŲ SANTRAUKŲ SĄRAŠAS

CJV – sutartinės bendros įmonės

EJV – nuosavo kapitalo bendros įmonės

KLR – Kinijos Liaudies Respublika

NPC – Nacionalinis Liaudies kongresas

PPO – Pasaulinė prekybos organizacija

TRIM - su prekyba susijusios investicinės priemonės

TUI – tiesioginės užsienio investicijos

VIE – kintamųjų palūkanų subjektai

WFOE – visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės

IVADAS

Darbo aktualumas. Tema pasirinkta neatsitiktinai. Lietuvoje mažai minimas ir girdimas Kinijos dramatiškas ekonomikos vystymasis per pastaruosius 30 metų sukėlė didelę nuostabą pasaulinėje arenoje. Tai vienintelė tokį proveržį pasiekusi šalis tarp „komunistinę“ ideologiją vienomis ar kitomis formomis postuluojančių valstybių. Tiesioginės užsienio investicijos buvo pagrindinis Kinijos ekonomikos augimo ir vystymosi veiksnys. Kartu teisinė sistema, be abejo, turėjo didelės įtakos, kadangi būtent teisės normos nustato, kaip investicijos gali būti vykdomos konkrečioje šalyje bei apibrėžia priimančiosios šalies suteikiamų užsienio investuotojams privilegijų pobūdį ir apsaugą.

Manytina, kad buvusios sovietų šalys, tuo tarpu ir Lietuva, galėtų ne vien semtis patirties iš Vakarų, bet taip pat įgyti patirties iš Azijos šalių, tokių kaip Kinija. Taigi Kinijos investicijų teisinio reguliavimo tyrimas kartu yra aktualus ir Lietuvai. Kinijoje sukurti teisės aktai ne tik leido apsaugoti jautrius pramonės sektorius nuo priklausymo užsieniečiams, bet kartu sukūrė palankias sąlygas reikiamose pramonės srityse pritraukti tiesiogines užsienio investicijas. Manytina, jog egzistuoja keli pavyzdžiai, kuriuos Lietuva galėtų pritaikyti tiek tobulindama savo teisinį reglamentavimą, skirtą tiesioginėms užsienio investicijoms, tiek stiprindama ekonomiką.

Pirma, Kinija ankstyvajame savo reformų laikotarpyje teisiniame reglamentavime investuotojams suteikė teisę investuoti tik kuriant bendras įmones. Tokios politikos pagrindinis tikslas buvo įgyti reikiamas pažangias technologijas. Manytina, kad tokia strategija galėtų būti pritaikyta ir Lietuvoje pritraukiant tiesiogines užsienio investicijas. Antra, Kinijos investicinis teisinis reguliavimas leido investicijų srautus nukreipti į atitinkamus strategiškai svarbius sektorius. Teisės aktai, išsamiai reglamentavo pramonės sektorius, kuriuose užsienio investicijos yra skatinamos, leidžiamos, ribojamos ar draudžiamos. Laikui bėgant keičiant teisinį reglamentavimą šalis turėjo galimybę stiprinti skirtingus pramonės sektorius. Kita vertus, Lietuvoje nėra išreikštos aiškios TUI pritraukimo politikos, tad šiuo atveju Lietuvai būtų naudinga įsisavinti Kinijos teisinio reguliavimo pavyzdį. Laikytina, jog prioritetinių pramonės sektorių nustatymas nacionaliniu lygiu bei aiškios reguliuojamos veiklos taisyklės leistų šaliai padidinti tiesioginių užsienio investicijų kiekius. Bet kuriai šaliai, į kurią yra investuojama yra svarbu skatinti užsienio įmones panaudoti pažangias technologijas ir keisti tradicines pramonės šakas bei diegti inovatyvią infrastruktūrą.

Trečia, Kinijos požiūris į užsienio investicijas per pastaruosius 35 metus nuo pat atsivėrimo politikos paskelbimo buvo kontrolinis, siekiant suteikti kiek įmanoma mažiau

įtakos užsienio bendrovėms. Laikytina, jog Lietuva taip pat siekdama didinti tiesioginių užsienio investicijų srautus, turėtų didelį dėmesį skirti adekvačiam kontrolinių galių pasiskirstymui, neleidžiant užsieniečiams įgyti beribės įtakos. Vis dėl to šiuo atveju Lietuvos ir Kinijos valdžios politika negali būti identiška vien dėl to, jog Kinija, nors ir įvykdė daug reformų, vis dėlto išliko komunistinę ideologiją propaguojančia valstybe. Ketvirta, Kinijos sėkmę galima priskirti investicijoms į eksportą orientuotus sektorius. Tikėtina, kad šaliai nusistačius sektorių, kuriam teikiama preferencija, ir dedant paskatas siekiant pritraukti užsienio investicijas, galima pasiekti didelių rezultatų.

Taigi tikimasi, kad šis atliktas tyrimas apie Kinijos patirtį, susijusią su teisiniu reguliavimu, skirtu tiesioginėms užsienio investicijoms, gali padėti kitoms šalims, tuo tarpu ir Lietuvai, siekiant pritraukti ir įsisavinti tiesiogines užsienio investicijas.

Darbo objektas tikslas, uždaviniai

Objektas. Tiesioginių užsienio investicijų politika ir teisinis reguliavimas yra itin plati sfera, tačiau šiame darbe pagrindinis dėmesys bus skiriamas atitinkamoms teisinėms normoms, reguliuojančioms tiesiogines užsienio investicijas Kinijoje, atskirai aptariant tris pagrindines teises struktūras, kurios suteikia galimybę investuoti į Kiniją. Tyrimas orientuotas į šios Azijos šalies teisinį reguliavimą, taikomą užsienio investuotojams, atskirai aptariant ideologinę bei konstitucinę atitinkamo laikotarpio santvarką.

Darbas suskirstytas chronologine tvarka atsižvelgiant į ideologinius bei teisinius pokyčius Kinijoje. Pirminis etapas pasirinktas 1978m., kadangi būtent šiais metais buvo nuspręsta ekonominę izoliaciją pakeisti reformų ir atsivėrimo politika. Naujos komunistų partijos idėjos buvo perkeltos į įstatymą bei kartu buvo įtvirtintas naujas teisinis reglamentavimas, skatinęs pritraukti tiesiogines užsienio investicijas į šalį. Kartu po įvykusios komunistų partijos plenarinės sesijos šalyje, buvo sukurta nauja konstitucija, kuri su atitinkamais pakeitimais, galioja iki šių dienų. Antrinis etapas pasirinktas nuo 1992 m., kadangi dešimtajame dešimtmetyje komunistų partija įtvirtino naują sąvoką „socializmas su Kinijos ypatumais“. Tad įvyko esminių pokyčių, siekiant šalies teisinę sistemą priartinti prie likusio pasaulio standartų. Trečio etapo pasirinkimą įtakojo Kinijos komunistų partijos ideologijos pokyčiai. Kartu šiuo etapu atsirado išskirtinių iššūkių, kurių nebuvo ankstesniais laikotarpiais. Pagrindinis jų kintamųjų palūkanų subjektų (VIE) struktūrų teisėtumas.

Kartu dėl riboto darbo apimties, deja, bet nebus pateikiama naujausias teisinis reglamentavimas šalyje, kadangi laikytina, kad nesant pakankamos literatūros apie

vyraujančią praktiką užsienio kalba, nėra tikslinga bandyti išsamiai tirti tiesioginių užsienio investicijų reglamentavimą Kinijoje pastaraisiais metais.

Tikslas. Bus siekiama išanalizuoti Kinijos teisinio reguliavimo pokyčius tiesioginių užsienio investicijų srityje tyrimą išskaidant chronologine tvarka į tris laikotarpius.

Uždaviniai.

1. Apibrėžti skirtingais laikotarpiais vyraujančias teises struktūras per kurias užsieniečiai galėjo investuoti į Kiniją;
2. Atlikti trijų skirtingų teisinių struktūrų per kurias užsieniečiai gali investuoti į Kiniją lyginamąją analizę;
3. Ištirti atskirų laikotarpių ideologinę bei konstitucinę sistemą Kinijoje, atskleisti jos poveikį teisiniam reguliavimui, skirtam tiesioginėms užsienio investicijoms;
4. Išsiaiškinti teisinio reguliavimo pokyčius, įvykusius Kinijai įstojus į Pasaulinę Prekybos organizaciją
5. Ištirti kintamųjų palūkanų subjektų (VIE) struktūrą, vertinant jų galiojimo pagrįstumą apibrėžti investuotojams kylančias rizikas.

Darbo originalumas.

Tema yra originali apžvelgiant vienos iš lyderiaujančių pasaulio šalių teisinį reguliavimą taikomą užsienio investuotojams. Istoriskai ne taip jau seniai investuotojai iš Vakarų ilgą laiką nuosekliai ieškojo investavimo galimybių ir pateikimo į Kinijos rinką būdų. Tuo tarpu ši besivystanti Azijos šalis laikui bėgant pateikė keletą išskirtinių galimybių užsienio investuotojams ir unikalių kultūrinių, teisinių ir politinių iššūkių. Kinija turi skirtingą teisinį režimą, kuris daugeliu atžvilgių negali būti suprantamas identiškai pagal Vakaruose paplitusius standartus. Be to, nuolatinės reformos ir reguliavimo pokyčiai šioje valstybėje ir toliau kelia ir iššūkių, ir kartu suteikia daugiau galimybių investuotojams.

Per pastarųjų metų laikotarpį nebuvo atlikta išsamių studijų lietuvių kalba. Tačiau yra nemažai tyrimų anglų kalba, kuriuose nagrinėjamas tiesioginių užsienio investicijų klausimas Kinijoje ir jų poveikis šalies ekonomikai. Didžioji dalis darbų yra koncentruota ne į teisinio, bet į ekonominio reguliavimo pokyčius. Taip pat dauguma šių mokslinių tyrimų yra specializuoti, susiję su konkrečiais ekonominiais ar geografiniais sektoriais. Vis dėlto teisinė tiesioginių užsienio investicijų chronologinė analizė buvo atlikta Shan Gao

daktaro disertacijoje, apgintoje 2017 m.¹ Taip pat šiai tema yra aktuali kita daktaro disertacija Ning Zhang apginta Exeter universitete 2011 m.², kurioje pagrindinis dėmesys yra skirtas veiksniams, įtakojančioms skirtingą investicijų pasiskirstymą šalyje bei investicijų sektoriaus pasirinkimą. Kartu tais pačiais metais Ying Lin buvo apginta kita daktaro disertacija³, kurioje tirtas teisinis reguliavimas, skirtas tiesioginėms užsienio investicijoms, jį vertinant feodalinės politinės sistemos ir Konfucijaus kultūros kontekste.

Autorės nuomone, mokslinės perspektyvos požiūriu Kinija yra ypač svarbi, nes ji labai sėkmingai pritraukė tiesiogines užsienio investicijas ir priėmė svarbius ir išskirtinius sprendimus, skatinančius šių investicijų trauką nuo pat ekonominių reformų pradžios 1979 m. Be to, dinamiška Kinijos rinka bei stipri politinė įtaka valstybėje suteikia daug galimybių tyrinėti teisinio reguliavimo pokyčius. Akivaizdu, kad tiesioginės užsienio investicijos yra vienas iš pagrindinių veiksnių, paaškinančių Kinijos ekonomikos augimą per pastaruosius dešimtmečius. Natūralu, jog kyla klausimas, kaip Kinijai pavyko sėkmingai pritraukti tiek daug investuotojų.

Darbo šaltiniai

Visame darbe naudota informacija susideda iš dviejų rūšių šaltinių. Pirmą grupę sudaro specialioji literatūra – knygos, įvairūs straipsniai, paskelbti periodiniuose, tęstiniuose ar vienkartinuose leidiniuose. Didžioji dalis informacijos buvo surinkta iš internetinių duomenų bazių, universiteto bibliotekų ar kitų komercinių bazių. Kitą grupę šaltinių sudaro informacija gauta iš įvairių oficialių Kinijos valdžios internetinių puslapių, oficialių žiniasklaidos pranešimų. Didžioji dalis Kinijos įstatymų buvo gauti iš “Westlaw China” duomenų bazės.

Tyrimo metodai

Tyrimo metu kompleksiskai naudoti keletas tyrimo metodų. Didžiausią reikšmę darbe turėjo analizės, analogijos, lyginamasis istorinis, lingvistinis ir kritinis metodai. Analizės metodas buvo naudojamas tiek analizuojant teises struktūras, per kurias užsieniečiai gali investuoti Kinijoje, tiek nagrinėjant ideologinės bei konstitucinės sistemos pokyčius, išskiriant atskirus elementus ir juos išsamiai aptariant. Šis metodas leido į nagrinėjamas

---

¹ GAO, S. *The Evolution of China 's Foreign Investment Policy and Law (1978-2016)*: daktaro disertacija. The Pennsylvania State University, Penn State Law, 2017.

² ZHANG, N. *Foreign Direct Investment in China: Determinants and Impacts*: daktaro disertacija. Philosophy in Management Studies, The University of Exeter, 2011.

³ LIN, Y. *The Chinese Socio – Cultural Influence on the Legal System of the People's Republic of China nad Its Implications for Foreign Investment: A Critical Analysis*: daktaro disertacija. University of Wollongong, faculty of law, 2011.

problemas pažvelgti ne atsietai, o vertinant jas kaip tam tikrą sistemą. Analogijos metodas naudotas, siekiant pritaikyti teisės normas, skirtas reguliuoti tiesiogines užsienio investicijas, konkrečiai tiriant VIE struktūras bei atskleidžiant kaip praktikoje veikia šis teisinis instrumentas. Lyginamuoju istoriniu metodu naudojamosi magistriniame darbe išskiriant teisinį reguliavimą į atitinkamus laikotarpius chronologine tvarka, apžvelgiant kiekvieno laikotarpio specifiškumą. Kartu šio metodo pagalba analizuojama ir vertinama Lietuvoje atitinkamu laikotarpiu galiojusių tiesioginių užsienio investicijų teisinis reglamentavimas. Lingvistinio metodo pagalba atskleidžiamas darbe minimų teisinių normų pirminis turinys. Kritinio metodo pagalba buvo įvertinta skirtingi teisiniai pokyčiai, jų raida bei Kinijos komunistų partijos įtaka teisiniam užsienio investicijų reglamentavimui.

I. TIESIOGINIŲ UŽSIENIO INVESTICIJOS 1978 – 1991

Šiame skyriuje pagrindinis dėmesys skiriamas tiesioginių užsienio investicijų politinei ir teisei sistemai 1978-1991 m. Pagrindinis tikslas - suprasti atitinkamo laikotarpio TUI reguliavimo sistemos genezę. Reformos didžiąja dalimi buvo skirtos Kinijos ideologinio mąstymo pokyčiams bei partijos ir valstybės aparato institucijų pertvarkai. Buvo suvokta, jog nesukuriant įspūdžio, kad Kinija stengiasi sukurti nuspėjamą teisinę sistemą, kuri būtų naudinga jos ekonominėms reformoms, nebus įmanoma pritraukti į šalį užsienio kapitalo. Kartu siekiant prisijungti prie Vakarų ir likusio pasaulio prekybos ir užsienio investicijų, išryškėjo prieštaringi lūkesčiai tarp užsienio investuotojų bei kinų.⁴ Viena vertus, Kinijos atvirų durų politikos tikslas buvo pagyvinti savo vidaus ekonomiką plečiant kapitalo investicijas, įgyjant valdymo įgūdžius bei didinant technologijų lygį, taip siekiant padidinti eksportą ir plėtoti užsienio mainus. Kitaip tariant, Kinija tikėjosi vystyti į eksportą orientuotą rinką. Kita vertus, užsienio investuotojai Kiniją vertino kaip didžiausią pasaulyje potencialią vartotojų rinką ir kaip pigų darbo ir žaliavų šaltinį.⁵ Daugiausia užsienio investuotojai tikėjosi plėtoti vidaus rinką. Iš šių prieštaringų tikslų buvo aišku, kad problemos, susijusios su užsienio investicijomis, buvo neišvengiamos. Kiti sunkumai kilo dėl skirtumų tarp Kinijos centralizuotai planuojamos ekonomikos ir daugumos užsienio investuotojų rinkos ekonomikos. Dėl to atsirado didelių verslo koncepcijų neatitikimų.

Pagrindinė TUI politikos ir teisės raidos problema 1978–1991 m. buvo priešprieša tarp centrinės valdžios tradicinio ekonomikos reguliavimo puoselėjimo ir naujos užsienio investicijų sistemos raidos.

Skyrius suskirstytas į tris dalis. Pirmojoje ir antroje dalyje pateikiamas ideologinis ir konstitucinis pagrindas. Apžvelgiant ideologinius pokyčius didelis dėmesys bus skiriamas vienuoliktojo CPC kongreso III - osios plenarinės sesijos istoriniams įvykiams, kurie paskatino paskelbti ir plėtoti reformas bei atsivėrimo politiką Kinijoje. Kitoje dalyje pagrinde bus analizuojama 1982 m. Konstitucija, apžvelgiant šiam tiriamajam darbui aktualias teises normas. Trečiojoje dalyje bus tiriama TUI reguliavimo teisinė sistema 1978 - 1991 m. Pirmiausia bus aptartas nuosavo kapitalo bendrų įmonių teisinis reguliavimas. Vėliau bus tiriamos teisės normos, skirtos visiškai užsienio savininkų valdomoms įmonėms bei sutartinėms bendroms įmonėms.

---

⁴ MARGARET, L.H. *Equity Joint Ventures in the People's Republic of China: Problems That Continue after More Than a Decade under the Open Door Policy*. Case Western Reserve Journal of International Law, 1992, p. 589.

⁵ TAYLOR, W. A. *China's Lures for Western Know-How*, U.S. NEWS & WORLD REP., 1984, p. 82.

1.1. Ideologinė aplinka

Prasidėjus pokyčiams tuo pačiu sustiprėjo ir reformų poreikis. Įvairūs įvykiai, įvykę prieš 1978 m. trečiojo CPC centrinio komiteto trečiąjį plenarinį posėdį, leido suprasti, jog kyla abejonų dėl senojo mąstymo ir struktūros teisėtumo, kuris apibrėžiamas kaip socializmas. Kartu kritika nukreipta prieš socializmą pamažu vis stiprėjo. Pavyzdžiui, įdiegta ir įgyvendinta nauja ekonominė sistema „kaimo atsakomybė“, leido valstiečiams parduoti produktus, viršijančius jiems pagal planą priskirtą dalį.⁶ Deng Xiaoping (Kinijos revoliucionierius ir valstybės veikėjas, buvęs Kinijos vadovas 1978 m. – 1992 m.) vis pabrėždavo, jog šalies ekonomika turi atitikti augančius žmonių poreikius.⁷ Taip pat likus kelioms dienoms iki numatytos plenarinės sesijos, gruodžio 16 d., Pekinas ir Vašingtonas kartu išleido bendrą komunikatą dėl diplomatinių santykių užmezgimo, kuris tuo metu buvo vertinamas kaip išskirtinis žingsnis Kinijos istorijoje.

1978 m. Gruodžio 22 d. Pekine įvyko III – oji Kinijos komunistų partijos centrinio komiteto plenarinė sesija. Vėliau istorikai ir Kinijos valdžios institucijos šį susitikimą laikė naujos valstybės eros pradžia: jo metu buvo ne tik pasmerkta kairiojo ekstremizmo politinė ideologija, bet ir sukurtos naujos galimybės iš naujo įvertinti centrinio planavimo vaidmenį. Tai buvo būtina, siekiant plėtoti atvirą politiką tam, kad pritraukti užsienio investicijas į Kiniją.

Plenarinės sesijos metu buvo nutarta, jog pagrindinis dėmesys nuo politikos ir ideologijos bus nukreiptas į nuosaikesnę ir praktiškesnę tikslą: ekonominį vystymąsi ir modernizavimą. Iš esmės daugiausiai kritikos sulaukė centralizuotas ekonomikos valdymas. Kartu buvo nuspręsta pertvarkyti Kinijos ekonomikos valdymo sistemą ir metodus bei plėtoti ekonominį bendradarbiavimą su kitomis šalimis.⁸ Komunikate buvo pasiūlyta nauja politika, skirta atskirti partiją, vyriausybę ir įmones, įtvirtinant naują atsakomybės, veiklos vertinimo ir skatinimo sistemą. Norėta pabrėžti, jog partija neturi atlikti vyriausybės funkcijų, o vyriausybė neturi veikti kaip įmonių savininkė. Iš esmės taip buvo siekiama suteikti paramą privačiam sektoriui.⁹ Kartu pabrėžta teisės svarba užtikrinant demokratiją ir socializmą. Numatyta, jog teisėkūros procesas užims svarbią

---

⁶ TISDELL, C. *Economic Reform and Openness in China: China's Development Policies in the Last 30 Years*: working paper. School of Economics, the University of Queensland, 2009, p. 7.

⁷ *Ten pat*, p. 7.

⁸ Partijos literatūros tyrimų skyrius, Kinijos komunistų partijos centrinis komitetas (The Research Department of Party Literature, Central Committee of the Communist Party of China). *Major Documents of the People's Republic of China – Selected Important Documents since the Third Plenary Session of the Eleventh Central Committee of the Communist Party of China (December 1978 and November 1989)*. Foreign Languages Press, Beijing, 1991, p. 10.

⁹ 11-osios CPC centrinio komiteto trečiosios plenarinės sesijos komunikatas (Communique of the Third Plenary Session of the 11th CPC Central Committee).

vieta Nacionalinio liaudies kongreso ir jo nuolatinio komiteto darbotvarkėje. Kartu pabrėžta, jog turi būti dedamos ypatingos pastangos, perimti pažangiausias pasaulio technologijas ir įrenginius bei norėta pagerinti mokslinių tyrimų kokybę, kad jie atitiktų modernizavimo poreikius.

Svarbu atkreipti dėmesį, kad 1978 m. komunistų partijos susitikimas nebuvo diskusijų dėl užsienio investicijų politikos reformų bei teisėtumo pagal socialistinę sistemą pabaiga. Iš tiesų, kaip matyti iš tiesioginių užsienio investicijų politikos ir teisės aktų, Kinija per visą 1980 - ūjų dešimtmetį visiškai neatsižvelgė į rinkos ekonomikos sąvoką. Pavyzdžiui, Chen Yun, planavimo komisijos pirmininkas, po mažiau nei trijų metų po įvykusios plenarinės sesijos paskelbė esė apie centrinio planavimo ir rinkos klausimus. Jis teigė, kad socialistinei ekonomikai svarbiausios yra dvi sąvokos. Pirma, centralizuotas planavimas, kuris yra pagrindas, ir, antra, rinka kaip priedas koreguoti centrinį planą.

Nors ir devintajame dešimtmetyje diskusijos dėl socializmo pobūdžio, pritraukiant TUI niekada nebuvo baigtos, vis dėlto vienas iš esminių pokyčių buvo centrinės valdžios priimtas sprendimas dėl reformų ir atsivėrimo. Iš tiesų, sprendimas dėl reformų ir atvirumo, panaudojant užsienio investicijas, buvo kai kurių kruopščių politikos tyrimų ir diskusijų rezultatas.

Nepaisant spartaus TUI augimo, centrinė valdžia neturėjo sutarimo dėl užsienio investicijų apimties ir politinio poveikio. Ji buvo susiskirsčiusi į dvi grupes: nedidelė frakcija, remianti užsienio investuotojus ir rinkos reformas, ir tradicinė frakcija, palaikanti centrinio vadovavimo ekonomiką. Tradicinio požiūrio atstovų prieštaravimai užsienio investicijoms buvo ideologiniai, kadangi jų supratimu užsienio investicijos ir atitinkamos reformos atstovavo kapitalizmo ekonomikai, kuri buvo nesuderinama su socialistiniu šalies valdymu. Tačiau tuo pačiu jie suprato, jog siekiant sukurti stabilų ekonominį augimą neužtenka vien privataus valstybės sektoriaus ir turimos rinkos.

Vienas uoliausių naujų reformų šalininkų buvo Deng Xiaoping teigdamas norintis plėtoti ekonominius ir prekybinius santykius su tam tikromis kapitalistinėmis šalimis ir pritraukti užsienio kapitalą, skatinti bendrųjų įmonių skaičiaus augimą. Deng pabrėžė pagrindinę reformos temą - centralizuoto planavimo mažinimą.¹⁰ Vis dėlto vyravo daug prieštarų nuomonių. Padėtį taip pat sunkino tas faktorius, jog 1980 m. dar nebuvo įsitvirtinusios vieningos bei veiksmingos komercinės teisės sistemos. Taip pat pasaulio pasitikėjimas Kinija tuo laikotarpiu nebuvo didelis, kadangi daugelis vis dar manė, jog maoizmas gali vėl įsitvirtinti šalyje bei nebuvo aišku, ar Kinija yra pasirengusi išsipareigoti

---

¹⁰ TISDELL, C. *Economic Reform and Openness in China: China's Development Policies in the Last 30 Years*: working paper. School of Economics, The University of Queensland, 2009, p 7.

tarptautinei prekybai ir tinkamai vykdys privatizavimą šalies viduje.¹¹ Konfliktai tarp stipriai valdžios kontroliuojamos ekonomikos buvo pagrindinė reformų problema 1980-aisiais ir 90-ųjų pradžioje.

1.2. Konstitucinė aplinka

Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama konstitucinei sistemai tarp 1978–1991 m., kuri prisidėjo prie Kinijos užsienio investicijų politikos ir teisės plėtros. Jame bus tiriama 1982 m. paskelbta Konstitucija¹², kuri suteikė būtiną istorinį kontekstą, padėsiantį vėliau išsamiai suprasti TUI teisinę sistemą.

Trečiosios CPC nacionalinio kongreso plenarinės sesijos metu buvo sukurta ideologinė ir konceptuali Kinijos socialistinio modernizavimo raida. Valdžios dėmesys nuo politikos buvo iš esmės pakeistas į ekonominę vystymąsi ir modernizavimą, iš naujo apibrėžiant šalyje įtvirtintą socializmą. Po Trečiosios CPC centrinio komiteto plenarinės sesijos, šalis atvirai pasmerkė Kultūros revoliuciją bei pradėjo konstitucijos pakeitimo rengimo procesą, kad atkurtų ir atstatytų Kinijos teisinę sistemą.

1982 m. priimta Konstitucija buvo vienas svarbiausių teisės aktų, patvirtinančių trečiojo plenarinio posėdžio principus, kurie įtvirtino konstitucinį Kinijos reformų pagrindą ir atsivėrimo politiką. Konstitucija suteikė teisinį pagrindą naujoms Kinijos ekonominėms reformoms ir užsienio investicijoms. Jos preambulėje buvo numatyta, kad “Kinijos ateitis yra glaudžiai susijusi su viso pasaulio ateitimi. Kinija laikosi nepriklausomos užsienio politikos, taip pat penkių pagrindinių principų - abipusės pagarbos suverenumui ir teritoriniam vientisumui, abipusio nepuolimo, nesikišimo į viena kitos vidaus reikalus, lygybės ir abipusės naudos, taikaus sambūvio principų plėtojant diplomatinis santykius ir ekonominius bei kultūrinius mainus su kitomis šalimis.”¹³

Konstitucijos 6 - ame straipsnyje apibrėžta Kinijos ekonominė sistema. “Kinijos Liaudies Respublikos socialistinės ekonominės sistemos pagrindas yra socialistinės viešosios nuosavybės teisės į gamybos priemones, būtent visų žmonių nuosavybė ir kolektyvinė darbininkų nuosavybė. Piliečių išnaudojimo sistema pakeista į socialistinę visuomeninės nuosavybės sistemą; taikomas principas „nuo kiekvieno pagal savo

---

¹¹ BERRING, R.C. Chinese Law, Trade and the New Century. Northwestern Journal of International Law & Business, 2000, p 437.

¹² Kinijos Liaudies Respublikos Konstitucija 1982. Oxford [Oxfordshire]: Pergamon Press, 1983.

¹³ Preambulė, Kinijos Liaudies Respublikos Konstitucija 1982.

sugebėjimus, kiekvienam pagal jo darbą.”¹⁴ Tai buvo esminis nukrypimas nuo ankstesnės Kinijos politikos, kuri pabrėžė egalitarizmą.

Kaip matyti vėliau, 1978–1991 m. Kinijos užsienio investicijų teisinė sistema veikė centralizuotoje planavimo ekonomikoje. Valdžia veikė kaip pagrindinis subjektas, turintis nekontroliuojamą galią, o Kinijos teisinė sistema buvo nepakankamai išvystyta, kad taptų atskira bei nepriklausoma. Kiti Konstitucijos straipsniai taip pat pabrėžė šią centrinę planavimo ekonomiką. Pavyzdžiui, 11 straipsnyje apibrėžtas ryšys tarp privataus ir viešojo sektoriaus: “Individuali miesto ir kaimo darbo žmonių ekonomika, veikianti įstatymų nustatytose ribose, papildo socialistinę viešąją ekonomiką. Valstybė saugo teisėtas individualios ekonomikos teises ir interesus. Valstybės vadovai vykdydami administracinę kontrolę dalyvauja ir prižiūri individualią ekonomiką.”¹⁵ Lingvistine prasme aiškinant tekstą darytina išvada, jog privataus sektoriaus parama buvo minimali, kadangi yra minimas žodis “kontrolė”. 12 straipsnyje taip pat pabrėžta, kad: „Socialistinė viešoji nuosavybė yra neliečiama. Valstybė saugo socialistinę viešąją nuosavybę.”¹⁶ Galima teigti, kad jau pačioje Konstitucijoje buvo įvestas diferencijuotas požiūris į privatų sektorių, kadangi ši teisinės norma apsiriboja apsauga skirta vien viešajam sektoriui.

18 straipsnis nustatė pagrindinį užsienio investicijų principą. Numatyta, kad: Kinijos Liaudies Respublika leidžia užsienio įmonėms, kitoms užsienio ekonominėms organizacijoms ir atskiriems užsieniečiams investuoti į Kiniją ir pradėti įvairių formų ekonominį bendradarbiavimą su Kinijos įmonėmis ir kitomis Kinijos ekonominėmis organizacijomis pagal Kinijos Liaudies Respublikos įstatymų nuostatas. Visos užsienio įmonės, kitos užsienio ekonominės organizacijos ir Kinijos užsienio įmonės Kinijos teritorijoje laikosi Kinijos Liaudies Respublikos įstatymų. Jų teisėtos teisės ir interesai yra apsaugoti Kinijos Liaudies Respublikos įstatymais.¹⁷

Palyginus 12 bei 18 straipsnius, galima teigti, jog Kinijos privatųjį sektorių slopino centrinė planavimo sistema, kurios esminiai bruožai buvo įtvirtinti svarbiausiame šalies teisiniame akte – Konstitucijoje.

1.3. Teisinės struktūros

Trys pagrindinės teisinės formos - nuosavo kapitalo bendros įmonės, visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės ir sutartinės bendros įmonės - nurodė skirtingas užsienio

---

¹⁴ 6 str. Kinijos Liaudies Respublikos Konstitucija 1982.

¹⁵ *Ten pat.* 11 str.

¹⁶ *Ten pat.* 12 str.

¹⁷ *Ten pat.* 18 str.

investicijų investavimo struktūras. Kiekviena iš jų turėjo specialius įstatymus ir įgyvendinimo taisykles, reglamentuojančias jų steigimą ir veikimą.¹⁸ Tai iš esmės tapo Kinijos tiesioginių užsienio investicijų reguliavimo pagrindu. Atsižvelgus į Lietuvoje egzistuojantį teisinį reguliavimą, pažymėtina, jog egzistuoja iš esmės tokios pačios trys pagrindinės teisinės struktūros, skirtos tiesioginėms užsienio investicijoms, tačiau nėra atskirų įstatymų skirtų kiekvienai šiai teisinei kategorijai reglamentuoti.

Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama tiesioginių užsienio investicijų teisinei sistemai 1978 - 1991 m. Minėtu laikotarpiu Kinijos privatus sektorius buvo veikiamas centrinės planavimo sistemos spaudos. Šioje dalyje bus analizuojami įstatymai bei kiti teisės aktai, siekiant atskleisti juose įtvirtintų teisės normų turinį. Kinijoje vienas svarbiausių organų turintis įstatymo leidybos galią yra Nacionalinis Liaudies Kongresas ir jo nuolatinis komitetas. Skyriuje didelis dėmesys skiriamas trims pagrindiniams įstatymams paskelbtiems šio organo. Tai nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas, užsienio savininkų valdomų įmonių įstatymas bei sutartinių bendrų įmonių įstatymas. Kartu bus aptarti ir papildomi reglamentai. Šio skyriaus tikslas – ištirti užsienio investicijų teisinę reguliavimo sistemą.

1.3.1. Nuosavo kapitalo bendros įmonės (EJV) teisinis reguliavimas

Kinijos valdžia pradėjo suvokti, kad jos siekiamus ekonominius tikslus galima paspartinti sudarant ekonominę sąjungą su užsienio įmonėmis. Atsižvelgus į tai 1979 m. liepos mėn. 1 d. antrosios Nacionalinės liaudies kongreso sesijos metu buvo priimtas Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas (toliau - EJV įstatymas).¹⁹ Vienas pagrindinių tikslų buvo pritraukti užsienio technologijas ir įgyti žinių prekių gamybos srityje, siekiant patenkinti Kinijos žmonių poreikius ir lūkesčius. Šio teisinio akto esminiai pakeitimai buvo įvykdyti 1990 m. ir 2001 m. Dabartinis 2016 m. priimtas EJV įstatymas pagrinde yra grindžiamas 2001 m. redakcija. Tuo tarpu Lietuvoje tiesioginės užsienio investicijos atsirado tik atkūrus nepriklausomybę 1990 m., nes būtent tuomet buvo priimti verslui būtini Įmonių, Akcinių bendrovių, Užsienio investicijų ir kiti pagrindiniai įstatymai. Tuo laikotarpiu priimtas Užsienio investicijų Lietuvos Respublikoje įstatymas tiesiogiai reglamentavo taip pat tarptautinės jungtinės veiklos – bendrų įmonių steigimą ir

---

¹⁸ LIN, Y. ir STOIANOFF, N. *Foreign Investment in China: The Cross-Cultural Dilemma*. Macquarie J. Bus. L. 1, 1, 2004, p. 12.

¹⁹ Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas. Law of the People's Republic of China on Sino-Foreign Equity Joint Venture. Beijing Review, 1979, nr. 29.

pripažino jas kaip vieną iš užsienio kapitalo investavimo formų.²⁰ Pagal šio įstatymo 12 str. bendra įmone buvo laikomas Lietuvos Respublikos ūkio subjektas, kurio įstatinio kapitalo dalis priklauso užsienio investitoriui (investitoriams). Pažymėtina, kad tiek Kinijos,²¹ tiek ir Lietuvos pirminiame teisiniame reguliavime pirmosios įtvirtintos teisinės formos per kurias investuotojai galėjo investuoti buvo bendros įmonės.

EJV įstatymas numatė, kad Kinijos teritorijoje įsteigta nuosavo kapitalo bendroji įmonė turi būti patvirtinta Kinijos vyriausybės ir atitinkamai įregistruota. Iš esmės, šiai teisei kategorijai būdingos trys pagrindinės savybės: bendras turtas, bendras pelnas ir nuostoliai bei bendras valdymas. Bendroji įmonė siūlė tarpkultūrinės sąveikos potencialą, tokiu būdu leisdamą išspręsti tam tikrus klausimus asmeninėse derybose ir padėdamą įveikti dažnai skirtingas įvairių visuomenių kultūrinius skirtumus.

1979 m. paskelbtame nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatyme buvo tik penkiolika straipsnių. Jis apėmė pagrindinius užsienio investicijų teisinio reguliavimo aspektus be jokio išsamaus reglamentavimo, pagrinde dėl to, kad tuo metu trūko ir sutarčių teisės, ir civilinio kodekso, ir komercinės teisės šakos išsamumo. Egzistavo tiek įstatymo neaiškumas, tiek vidaus teisinės sistemos trūkumas.²² Taigi 1979 m. įstatymas buvo labiau politinis pareiškimas nei prasminga teisinė gairė, kuri patvirtino norą vykdyti atvirą politiką.

Pirmajame ir antrame šio įstatymo straipsniuose apibūdinta TUI paskirtis ir investuotojų tinkamumas. Užsienio kompanijoms, įmonėms, privatiems asmenims ir kitoms ekonominėms organizacijoms leidžiama steigti bendroves tik bendrai su Kinijoje įsteigtais juridiniais asmenimis. Darytina išvada, jog kinams tai buvo naudinga, kadangi tokia įmonė teikė galimybę gauti pažangias technologijas, gaminant prekes eksportui ir sukurti labai reikalingą užsienio valiutą.²³ Vakarų investuotojui Kinija buvo viena didelė, neišnaudota vartotojų rinka, turinti daug žmonių ir didelius gamtos išteklius.²⁴ Įstatymo 2 straipsnyje buvo įtvirtinta viena iš apsaugos priemonių. Normoje numatyta Kinijos vyriausybės pasižadėjimas saugoti partnerių investicijas bei pelną. Ši nuostata laikoma kaip tylus pažadas užsienio investuotojams, kad jų investicijos į Kiniją nebus nusavinamos.²⁵

---

²⁰ MARCINKEVIČIUS, L. *Tarptautinės jungtinės veiklos samprata tarptautinėje privatinėje teisėje*. Jurisprudencija, 2007, p. 95.

²¹ POTTER, B. C. *China's equity joint venture law: a standing invitation to the west for foreign investment?* University of Michigan, 1983, p. 1.

²² BRICKLEY, L. C. *Comment, Equity Joint Ventures in the People's Republic of China: The Promised Land is Not Yet in Sight for Foreign Investors*. 10 U. PA. J. INT'L BUS. L., 1988, p. 257 – 259.

²³ ZEICHNER, L. M. *Chinese Solutions to Legal Problems: Repatriating Business Profits from the People's Republic of China*, 19 LAW & POL'Y INT'L Bus., 1987, p. 386.

²⁴ ZHANG, L. *The Statutory Framework for Direct Foreign Investment in China*, 4 FLA. INT'L L.J., 1989, p. 289 – 290.

²⁵ SURREY, W., *et al. Joint Ventures in China: The First Water Stop*. 21 TEX. INT'L L.J., 1986, p. 224.

Ketvirtajame straipsnyje nurodyta bendra įmonės forma. Įtvirtinta nuostata, jog įmonė turi būti ribotos atsakomybės juridinis asmuo. KLR paskelbė tik vieną apibrėžimą apie tai, kas yra ribotos atsakomybės bendrovė. Nurodyta, jog atsakomybė, dėl bendros įmonės skolų, apsiriboja jos registruotu kapitalu, o bendrosios įmonės partneriai nenaudoja savo asmeninio kapitalo, padengti įmonės skolas.²⁶ Atrodo, kad tai atitiko 4 straipsnį, kuriame teigiama, kad „pelnas, rizika ir nuostoliai dalijami įmonės dalimis proporcingai jų įnašams į įstatinį kapitalą“.²⁷ Atsižvelgus į šią normą, galima teigti, jog nuosavo kapitalo bendros įmonės buvo suprantamos kaip jungtinė veikla siaurąja prasme, kuri reiškia bendrą įmonę, kurią įsteigia jos dalyviai, įgyvendindami savo bendrą investicijų tikslą ir į šios įmonės kapitalą ar veiklą įnešdami savo turtą, pinigus ar kitas vertybes, nedraudžiamas teisės aktais, bei mainais už tai gaunantys įsteigtos įmonės akcijas (dalis), būdami susitarę dalytis pelną, nuostolius, valdymą bei kontrolę.²⁸

Viena iš prieštaringiausių EJV įstatymo nuostatų buvo įtvirtinta 6 straipsnyje, kuriame aptariami valdybai keliami reikalavimai. Vienas iš svarbiausių iššūkių, formuojant valdybos sudėtį, buvo rizikos ir kontrolės paskirstymas. Šiame straipsnyje reikalaujama, kad valdybos pirmininkas būtų kinas ir būtų skiriamas tik partnerių kinų. Nenurodant sprendimų priėmimo proceso tokioje užsieniečių ir kinų bendrai valdomos įmonės valdyboje, šeštas straipsnis tik neaiškiai nurodė, kad abi šalys turėtų priimti sprendimą pagal vienodos ir abipusės naudos principą.²⁹ Tokie reikalavimai leidžia daryti išvadą, jog užsienio partneris, pastatomas į nelygiavertę padėtį, kadangi, nors jis ir turėtų didžiąją dalį kontrolės, vis tiek negalėtų skirti valdybos pirmininko. Tai galėtume vertinti kaip ryškų prieštaravimą pripažintai tarptautinei praktikai, pagal kurią didžiausias investuotojas turi teisę tiek pasirinkti, tiek paskirti valdybos pirmininką. Akivaizdu, kad įmonės valdyme buvo pažeistas daugumos akcijų kontrolės principas.

Pelno paskirstymas ir apmokestinimas buvo išdėstyti 7 straipsnyje. Pagal šį straipsnį pelnas po apmokestinimo buvo paskirstomas pagal asmenų investicijų į bendrą įmonę dalis. Tai reiškė, jog investuotojai negalėjo patys savo nuožiūra nusistatyti pelno dalies. Šiame straipsnyje taip pat buvo numatyta mažiau aiški mokesčių lengvata. Bendros nuosavo kapitalo įmonės, turinčios pasaulinę pažangią technologiją, galėjo naudotis pajamų

---

²⁶ JIAFU, W. ir QING, S. *A Preliminary Discussion of the Law on Joint Ventures Using Chinese and Foreign Investment, Faxue Yanjiu*. No. 3, 1979, p. 23.

²⁷ 4 str., Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas. Law of the People's Republic of China on Sino-Foreign Equity Joint Venture, 1979.

²⁸ MARCINKEVIČIUS, L. *Tarptautinės jungtinės veiklos samprata tarptautinėje privatinėje teisėje*. Jurisprudencija, 2007, p. 96.

²⁹ 6 str., Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas. Law of the People's Republic of China on Sino-Foreign Equity Joint Venture, 1979.

mokesčio sumažinimu ar atleidimo nuo jo per pirmuosius dvejus ar trejus pelno metus.³⁰ Čia galime įžvelgti teisinę spragą, kadangi darytina išvada, jog panaudota sąvoka „pasaulinės pažangios technologijos“ reikalavo išsamumo. Dar vienas įtvirtintas apribojimas buvo susijęs su kapitalu. Pavyzdžiui, užsienio investuotojas savo pelną ir pinigus turėjo deponuoti Kinijos banke ar kituose bankuose, kurie buvo patvirtinti Kinijos centrinio banko.³¹

9 straipsnis buvo susijęs su įmonės veiklos reglamentavimu. Įtvirtinta nuostata, įpareigojanti pirmenybę apsirūpinant medžiagomis įmonės veikloje teikti Kinijos tiekėjams. Be to, svarbu paminėti, 10 - am ir 11 - am straipsniuose numatytus papildomus apribojimus, pagal kuriuos užsienio investuotojo ar darbuotojo pelnas ar darbo užmokestis Kinijoje galėjo būti pervestas tik per Kinijos banką pagal mažiau pageidaujama oficialų keitimo kursą.³²

Darytina išvada, jog tuo metu galiojusi Kinijos vidaus teisė buvo mažai kodifikuota ir negalėjo papildyti 1979 m. įstatyme pateiktų kapitalistinių sąvokų. Tai reiškė, jog Kinijos vidaus įstatymai nepateikė išsamios teisinės sistemos, kuria galėtų remtis užsienio investuotojas, kad valdytų investicijas ir užtikrintų tam tikrą verslo nuspėjamumą.³³

Praėjus ketveriems metams po to, kai buvo priimtas 1979 m. EJV įstatymas, buvo paskelbtos įgyvendinimo taisyklės, skirtos nuosavo kapitalo bendroms kinų ir užsieniečių įmonėms.³⁴ Jos buvo paskelbtos valstybės tarybos, kuri atsakinga už reglamentų priėmimą ar pakeitimą, tačiau jos galios vertinamos kaip žemesnės, lyginant su NPC ir jo nuolatiniu komitetu. Pavadinimas „Įgyvendinimo reglamentas“ reiškė papildomą teisės akto pobūdį. Tai buvo svarbi Kinijos tiesioginių užsienio investicijų reguliavimo sistemos dalis, kadangi tuo metu nebuvo išvystytos vidaus teisės infrastruktūros. Šiuo reglamentu - administraciniu teisės aktu buvo siekiama pateikti išsamias gaires dėl bendros įmonės įsteigimo, veikimo ir valdymo. Teisinis aktas buvo sudarytas iš šešiolikos skyrių ir šimto aštuoniolikos straipsnių.

Pirmojo skyriaus 15 straipsnis buvo pats prieštarčiausias, kadangi pagal jį nebuvo leidžiama pasirinkti teisinės sistemos. Jame nurodyta, kad „bendrosios įmonės sutarties sudarymas, jos galiojimas, aiškinimas, vykdymas ir ginčų sprendimas sprendžiamas pagal

---

³⁰ 7 str., Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas. Law of the People's Republic of China on Sino-Foreign Equity Joint Venture, 1979.

³¹ *Ten pat*, 8 str.

³² *Ten pat*, 10 str.,

³³ POTTER, B. C. *China's equity joint venture law: a standing invitation to the west for foreign investment?* University of Michigan, 1983, p. 3.

³⁴ Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymo įgyvendinimo taisyklės. Regulations for the Implementation of the Law of the People's Republic of Joint Venture Using Chinese and Foreign Investment. China Laws for Foreign Business, 1983, vol. 1, para 6-550.

Kinijos teisę.”³⁵ Šis apribojimas iš esmės prieštaravo praktikai, taikomai rinkos ekonomikoje, tuo pačiu tai nebuvo sąžininga užsienio investuotojų atžvilgiu.

Penktame skyriuje įtvirtintas dar vienas apribojimas, pagal kurį įmonei nebuvo leidžiama sumažinti savo įstatinio kapitalo visą jos veikimo laikotarpį. Taip pat asmuo negalėjo parduoti savo akcijų be išankstinio atitinkamos institucijos sutikimo.³⁶ Kartu šiame skyriuje įtvirtinta nuostata, įpareigojanti turėti administraciją, atsakingą už kasdieninę įmonės veiklą. Šias pareigas jau galėjo eiti tiek ir užsienietis, tiek ir kinas.³⁷ Šiose pareigose nebuvo taikomas pilietybės apribojimas. Kita vertus, reikalavimas, įmonės valdybos pirmininku skirti kiną, išliko.³⁸

1983 m. reglamento nuostatos skatino bendrą įmonę eksportuoti savo produktus pardavimui tarptautinėje rinkoje, taip sukuriant užsienio valiutą.³⁹ Tai iš esmės prieštaravo daugelio užsieniečių turimiems lūkesčiams, kadangi jiems nebuvo suteikta pakankamai galimybių pasinaudoti didele Kinijos vartotojų rinka. Pagal 61 straipsnį Kinijoje buvo leidžiama parduoti tik jos rinkai skubiai reikalingus produktus.⁴⁰ Tačiau net ir tada, kai buvo leidžiama parduoti produktą Kinijos rinkoje, visas procesas buvo reguliuojamas per atitinkamą instituciją. Tuo metu nebuvo laisvos rinkos, todėl esant tokiems ekonominiams santykiams, vyriausybė pirma įsigydavo prekes ir tik vėliau vadovaujantis centriniu planu jos buvo perskirstomos pirkėjui.⁴¹ Taisyklės dėl pirkimo ir pardavimo buvo būdingiausias Kinijos vadovavimo ekonomikos bruožas.

Nors šiame reglamente jau buvo nustatytos išsamesnės taisyklės, vis dėlto pats įstatymas atspindėjo šalyje egzistuojančią centrinio planavimo ekonomiką. Tai iliustruoja šie pavyzdžiai. Pirma, užsieniečių investicinis projektas nebuvo tvirtinamas, jei buvo konstatuojama, jog užsienio investuotojų sunaudojamas išteklius paveiktų centrinio ar regioninio plano įgyvendinimą. Antra, užsienio investuotojo akcijų pervedimas nebuvo leidžiamas, nebent jį peržiūrėtų atitinkama institucija. Trečia, nors valdyba buvo aukščiausia bendrovės valdžia, pirmininkas turėjo būti kinas skiriamas tik investuotojų

---

³⁵ 15 str., Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymo įgyvendinimo taisyklės. Regulations for the Implementation of the Law of the People's Republic of Joint Venture Using Chinese and Foreign Investment. China Laws for Foreign Business, 1983, vol. 1, para 6-550.

³⁶ *Ten pat*, 23, 24 str.

³⁷ *Ten pat*, 40 str.

³⁸ *Ten pat*, 32, str.

³⁹ *Ten pat*, 60 str.

⁴⁰ *Ten pat*, 61 str.

⁴¹ GAO, S. *The Evolution of China's Foreign Investment Policy and Law (1978-2016)*: daktaro disertacija. The Pennsylvania State University, Penn State Law, 2017, p. 77.

kinų. Ketvirta, valdybos balsavimas atitiko vienbalsiai priimtą taisyklę, kuri pašalino daugumos balsavimo teisę.⁴²

Kita vertus, kuomet dar nebuvo sukurta komercinės teisės sistemos, įstatyme dėl Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių bei įgyvendinimo reglamente, buvo nustatyta svarbi teisinė sąvoka - juridinis asmuo. Tuo metu egzistuojant centrinio planavimo ekonomikai įmonės buvo vertinamos kaip administracijos aparatas, ir, iš esmės, joms nebuvo suteikiama atskiras juridinio asmens identitetas.⁴³ Vis dėlto teisinio nepriklausomumo pripažinimas negalėjo automatiškai reikšti ir politinės autonomijos. Teisinis nepriklausomumas buvo susijęs tik su civiline ir baudžiamąja atsakomybe. Politiniu požiūriu, verslo subjektas ir toliau buvo laikomas politinės socializmo programos tęsiniu.

1983 m. Reglamento tikslas buvo išplėsti bendrų užsienio ir kinų įmonių teisinį reguliavimą, įvedant į jį daugiau aiškumo. Tačiau užsienio investuotojų bendruomenė išliko nepatenkinta, tad reaguodama į tai, Kinijos valdžia 1990 m. balandį septintojo Nacionalinio liaudies kongreso metu priėmė 1979 m. įstatymo pakeitimą.⁴⁴

Šiame pakeitime įtvirtinta aiški nuostata, neleidžianti valstybei privatizuoti nuosavo kapitalo bendrai valdomų įmonių su viena išimtimi, nebent tai daroma viešo intereso tikslais ir užsieniečiui yra skiriama atitinkamo dydžio kompensacija.⁴⁵ Vis dėlto neapibrėžtas proporcingumas kėlė investuotojų susirūpinimą. Kartu buvo pašalinti apribojimai dėl pilietybės, taikyti valdybos pirmininkui.⁴⁶ Taip pat buvo pašalinta nuostata dėl mokesčių lengvatų taikymo tik pažangias technologijas turinčioms įmonėms. Tuo pačiu buvo leista užsienio partneriams atidaryti banko sąskaitą bet kurioje užsienio valiutos administracijos (SAFE) patvirtintoje įstaigoje.

Taigi apžvelgus teisinį reglamentavimą, taikytiną nuosavo kapitalo bendroms įmonėms, darytina išvada, jog EJV įstatymas ir jo įgyvendinimo reglamentas atskleidė daugelį centralizuotos ekonomikos bruožų. Pirma, centrinė valdžia atsisakė suteikti užsienio investuotojams kontrolės teises. Kinijos EJV struktūra paneigė daugumos akcininkų taisyklę. Pagal principą „vienoda akcija, lygios teisės“, pagrindiniai verslo klausimai

---

⁴² GAO, S. *The Evolution of China 's Foreign Investment Policy and Law (1978-2016)*: daktaro disertacija. The Pennsylvania State University, Penn State Law, 2017, p. 78.

⁴³ NAUGHTON, B. *Growing Out of the Plan: Chinese Economic Reform, 1978-1993*. Cambridge University Press, 1995, p. 300.

⁴⁴ Nacionalinio liaudies kongreso sprendimas dėl Kinijos Liaudies Respublikos įstatymo dėl Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymo (EJV) pakeitimo (Decision of the National People's Congress Regarding the Revision of the Law of the People's Republic of China on Chinese-Foreign Equity Joint Ventures). 1990, Order No. 27.

⁴⁵ 2 str., Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas. Law of the People's Republic of China on Sino-Foreign Equity Joint Venture, 1990.

⁴⁶ *Ten pat*, 6 str.

turėjo būti sprendžiami vienbalsiai. Antra, užsienio investuotojams nebuvo leista laisvai derėtis dėl taikytinos teisės pasirinkimo sąlygų, kadangi bendra sutartis privalėjo būti aiškintina pagal Kinijos teisę.

1.3.2. Užsienio savininkų valdomos įmonės (WFOE) teisinis reguliavimas

1986 m. Balandžio 12 d. šeštojo Nacionalinės liaudies kongreso ketvirtojoje sesijoje buvo priimtas Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl užsienio savininkų valdomų įmonių (WFOE).⁴⁷ Šis įstatymas nebuvo pakeistas iki 2000 m. Paskutinis pakeitimas įvyko 2016 m. Tokio įstatymo paskelbimas tuo metu buvo marksistinės ortodoksijos lūžis. Tai buvo institucinis proveržis Kinijos tiesioginių užsienio investicijų reguliavimo sistemoje. Svarbu paminėti, jog Kinija tapo pirmąja socialistine šalimi, kuri paskelbė nacionalinį įstatymą, leidžiantį užsienio kapitalistinėms įmonėms egzistuoti greta savo valstybinių įmonių. Vis dėlto, Kinijos valdžia suprato, kad tokių juridinių asmenų steigimosi skatinimas nekels grėsmės jos suverenitetui, kadangi valdžia turės įgaliojimus patvirtinti WFOE projektus.⁴⁸ Tuo pačiu perėjimas prie visiškai užsienio savininkų valdomos struktūros, investuotojams žadėjo galimybę laisviau kontroliuoti savo įmonės veiklą bei jos turtą. Laipsniškas judėjimas reaguojant į institucinius pokyčius atskleidė, kad užsienio firmos prisitaikė prie institucinių situacijų, susijusių su jų nuosavybės pasirinkimu, pasirenkant tokią alternatyvą, kuri žadėjo geriausią jų investicijų apsaugą ir didesnę laisvę savo veiklos strategijoms.

1986 m. įstatymo 2 straipsnyje apibrėžiama visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės sąvoka, akcentuojant, kad tai įmonės, kurios įsteigtos tik iš užsienio investuotojų kapitalo. Terminas neapėmė filialų, įsteigtų užsienio įmonių ir kitų užsienio ekonominių organizacijų.⁴⁹ Užsienio investuotojas turėjo įvertinti egzistuojančią valdymo ir kontrolės riziką, nes šioje teisinėje struktūroje nebuvo Kinijos partnerio, kuris padėtų įvairiems patvirtinimo procesams. Tai buvo ribotos atsakomybės įmonė. Akcininkų atsakomybė buvo apribota jų įnašų dalimis. WFOE struktūra suteikė užsienio investuotojams visišką verslo kontrolę. Kaip ir nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas, taip ir šis 1986 m. WFOE įstatymas buvo trumpas teisės aktas, kuris susidėjo tik iš 24 straipsnių.

---

⁴⁷ Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl visiškai užsienio savininkų valdomų įmonių. Law of the People's Republic of China Concerning Enterprises with Sole Foreign Investments. China Laws for Foreign Business, vol 1, para 13-506, 1986.

⁴⁸ ZHANG, X. *Strategizing of Foreign Firms in China: an institution-based perspective*: daktarato disertacija. Erasmus University Rotterdam. 2007, p. 54.

⁴⁹ 2 str., Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl visiškai užsienio savininkų valdomų įmonių. Law of the People's Republic of China Concerning Enterprises with Sole Foreign Investments. China Laws for Foreign Business, 1986, vol 1, para 13-506.

Vienas iš pagrindinių šios investicinės struktūros patrauklumo aspektų buvai tai, kad įsisteigimas užtruko mažiau laiko nei bendros įmonės, kadangi užsienio kompanijai nereikėjo pasirinkti tinkamo vietos partnerio arba derėtis dėl bendrų įmonės sutarčių. Be to, WFOE struktūra suteikė užsienio įmonėms daugiau galimybių kontroliuoti savo veiklą, nes šioje struktūroje nedalyvavo vietos partneriai, kurie galėtų įtakoti priimamus sprendimus dėl įmonės valdymo ar žmogiškųjų išteklių.

3 straipsnyje buvo nustatytas pagrindinis tokio juridinio asmens principas, pagal kurį reikalaujama, kad visiškai užsienio subjekto kontroliuojamos įmonės sukūrimas būtų naudingas Kinijos nacionalinės ekonomikos vystymuisi ir naudotų pažangias technologijas ir įrenginius, arba kad būtų eksportuojama visa arba didžioji dalis produkcijos.⁵⁰ Kaip ir EJV įstatymas, taip ir WFOE įstatymas įpareigojo pirmenybę skirti vietiniams tiekėjams.

51

4 straipsnyje įtvirtinta nuostata, jog pelnas ir kitos teisės bei teisėti interesai yra apsaugoti Kinijos įstatymais⁵². Tuo pačiu 5 straipsnis neleido nacionalizuoti tokių įmonių. Tačiau, yra numatyta ir išimtis. Nacionalizavimas galimas, kai tai pateisinama viešuoju interesu ir yra atitinkamai kompensuojama.

Papildomai 1990 m. gruodžio 12 d. Valstybės taryba priėmė Įgyvendinimo reglamentą skirtą užsienio savininkų valdomoms įmonėms, kurios buvo šių teisinių santykių reguliavimo pagrindas.⁵³ Šis teisės aktas, skirtingai nei 1986 m. taisyklės, jau nebedraudė užsienio investuotojams sumažinti savo įstatinio kapitalo įmonės veiklos metu.⁵⁴

WFOE įgyvendinimo taisyklės savo struktūra buvo labai panašios į nuosavo kapitalo bendrų įmonių įgyvendinimo taisyklės. Pirmajame skyriuje apibrėžtos šio juridinio asmens steigimo sąlygos ir nuostatos, dėl kurių toks užsienio investuotojų projektas būtų atmetamas. Kita vertus, skirtingai nei nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatyme, čia buvo įtvirtinta dviprasmiška nuostata ir reikalaujama „daugumos produktų“ eksporto. Visiškai užsienio savininkų valdomas projektas turi atitikti bendrą sąlygą, kad daugiau kaip 50% visos produkcijos būtų eksportuojama.⁵⁵ Taip buvo siekiama pajamų ir išlaidų užsienio valiuta pusiausvyros ar pertekliaus. Pažymėtina, jog ne visi sektoriai buvo atviri visiškai užsienio savininkų valdomoms įmonėms. Pasitelkiant šią teisinę struktūrą investuoti

---

⁵⁰ *Ten pat*, 3 str.

⁵¹ *Ten pat*, 15 str.

⁵² *Ten pat*, 4 str.,

⁵³ Kinijos Liaudies Respublikos įstatymo dėl visiškai užsienio savininkų valdomų įmonių įgyvendinimo taisyklės. Implementing Rules of the Law of the People's Republic of China on Foreign-Capital Enterprises, 1990, Order No. 39.

⁵⁴ *Ten pat*, 22 str.

⁵⁵ *Ten pat*, 3 str.

nebuvo leidžiama į pramonės šakas, kurioms buvo taikomi užsienio investicijų apribojimai. Tokios rūšies pramonės sektoriai kontroliavo daugumą licencijuoto verslo aspektų, kurie oficialiai priklausė Kinijos investuotojams arba, jei leidžiama, bendroms įmonėms. Šiose įgyvendinimo taisyklėse kartu buvo įtvirtintas sąrašas sektorių, į kuriuos buvo draudžiama investuoti užsieniečiams arba jų investicijos buvo ribojamos. Pagal 4 straipsnį draudžiami šie sektoriai:

1. spaudos, leidybos, transliavimo, televizijos ir filmų;
2. vidaus prekyba, užsienio prekyba ir draudimas;
3. paštas ir telekomunikacijos;
4. kiti sektoriai, kuriuose Kinijos valdžia uždraudžia užsienio kapitalo įmonių steigimą.⁵⁶

5 straipsnyje numatyti sektoriai, kuriuose užsienio investicijos buvo ribojamos. Tai:

1. komunalinės paslaugos;
2. ryšiai ir transportavimas;
3. nekilnojamasis turtas;
5. lizingas.⁵⁷

Apriboti sektoriai reiškė, kad veikiant tose srityse užsienio investuotojams reikėjo tiesioginio centrinės valdžios patvirtinimo.

Taigi šių teisinių subjektų struktūra turėjo tiek teigiamų, tiek ir neigiamų aspektų. Pirma, investuotojams WFOE struktūros buvo patrauklios, kadangi jie turėjo 100 proc. įmonės nuosavybės ir kontrolės, buvo apsaugotos jų intelektinės nuosavybės teisės, įmonės turėjo galimybę kurti savo vidinę struktūrą ir kartu išsaugoti prieigą prie didelės Kinijos rinkos. Kita vertus, užsienio subjektų valdomoms įmonėms taikyta ribota galimybė užsiimti verslo praktika, kadangi egzistavo sektoriai, kurie įstatymiškai draudė ar ribojo užsienio investicijas. Tuo tarpu bendros įmonės forma suteikė didelį ekonominį ir politinį pranašumą⁵⁸, kadangi tiek investicijos, tiek rizika buvo padalintos tarp užsieniečio investuotojo ir partnerio kino.

---

⁵⁶ *Ten pat*, 4 str.

⁵⁷ *Ten pat*, 5 str.

⁵⁸ HARRIGAN, K. *Strategies for joint Venture Success*. Lexington, MA: Lexington Books, 1985, p. 37.

1.3.3. Sutartinės bendros įmonės (CJV) teisinis reguliavimas

Pirmieji teisės aktai, reglamentuojantys šią teisinę struktūrą, atsirado tik 1988 m. Tai Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl sutartinių kinų ir užsieniečių bendrųjų įmonių,⁵⁹ priimtas Septintojo Nacionalinis liaudies kongreso pirmojoje sesijoje.

Pagal sutartinių bendrųjų įmonių įstatymą, šalys gali pasirinkti vieną iš dviejų alternatyvų: arba steigti savarankišką juridinį asmenį, turintį ribotą atsakomybę, arba steigti tik sutartinę bendrąją įmonę. Pastaroji yra laikoma „tikra“ CJV struktūra, neturinčia nepriklausomo juridinio asmens statuso. „Tikrosios“ CJV akcininkai turi neribotą atsakomybę, taigi iš esmės „tikra“ sutartinė bendra įmonė atspindi partnerystę, kur kiekvienas partneris turi neribotą atsakomybę. Tačiau akivaizdu, kad nedaug užsienio investuotojų buvo linkę pasirinkti „tikruosius“ CJV kaip savo investavimo būdus dėl neribotos atsakomybės.⁶⁰ Esminis reikalavimas šiai teisinei struktūrai buvo paprastas susitarimas ar sutartis, kurioje nurodomos susitariančiųjų šalių teisės ir pareigos.⁶¹ Pagal CJV įstatymo 2 straipsnį šalys savo sutartyse turėjo numatyti nuostatas dėl bendradarbiavimo, produktų pasiskirstymo, rizikos ir nuostolių pasidalijimo, verslo valdymo metodų ir nuosavybės teisių pasibaigus sutarties terminui.⁶² Kitaip tariant, šalių sudaryta sutartis buvo itin svarbi tiek steigiant įmonę, tiek ir ją valdant.

Tuo tarpu „joint venture“ sąvoka Lietuvos teisinėje sistemoje labiausiai atitinka jungtinės veiklos apibrėžimą, kaip tai reglamentuoja vienas pagrindinių Lietuvos privatinės teisės šaltinių – Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.969 str. 1 dalis. Pagal šį straipsnį jungtinė veikla yra sutapatinama su partnerystės sutartimi ir apibrėžiama kaip sutartis, kuria „du ar daugiau asmenų (partnerių), kooperuodami savo turtą, darbą ar žinias, įsipareigoja veikti bendrai tam tikram, neprieštaraujančiam įstatymui, tikslui arba tam tikrai veiklai“.⁶³ Kitas Lietuvos privatinės teisės šaltinis – Investicijų įstatymas tiesiogiai nenumato tarptautinės jungtinės veiklos, tačiau jame nėra draudžiama nei sutartinė jungtinė veikla (pavyzdžiui, kai siekiama bendromis lėšomis vien išigyti ilgalaikį turtą ir jo nenaudoti ūkinėje komercinėje veikloje), nei jungtinė veikla bendros įmonės prasme (pavyzdžiui, kai

⁵⁹ Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl Kinijos ir užsienio sutartinių bendrųjų įmonių. Law of the People's Republic of China on Sino – Foreign Cooperative Enterprises. Chinese Laws for Foreign Business, 1988, vol. 1, para. 6-100.

⁶⁰ GU, W. *A Comparative Study on Foreign Investment Legal System in China*. Front. Law China 2010, p. 469.

⁶¹ SHEN, J. *Investment in the People's Republic of China: the basic legal framework*. Penn Law: Legal Scholarship Repository, 2014, p. 434.

⁶² 2 str. Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl Kinijos ir užsienio sutartinių bendrųjų įmonių. Law of the People's Republic of China on Sino – Foreign Cooperative Enterprises. Chinese Laws for Foreign Business, 1988, vol. 1, para. 6-100.

⁶³ Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas 6.969 str. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.

bendromis lėšomis įsigytas ilgalaikis turtas yra įnešamas į naujai steigiamos bendros įmonės – uždarnosios akcinės bendrovės – įstatinį kapitalą ir vėliau naudojamas jos ūkinėje komercinėje veikloje).⁶⁴ Iš to galime daryti, kad Lietuvos teisiniame reglamentavime yra įtvirtintos panašios struktūros kaip ir Kinijos teisėje, teisės aktai tarptautinę jungtinę veiklą traktuoja plačiąja prasme ir pripažįsta abi jos formas: bendrąją įmonę ir sutartinę jungtinę veiklą. Vis dėlto Kinijos reglamentavimas yra griežtesnis bei yra įtvirtinta mažesnė laisvė šalims pasirinkti tinkamiausią jų santykių formą.

Sutartinės bendros įmonės skyrėsi nuo nuosavo kapitalo bendrų įmonių, nes turėjo daugiau lankstumo savo steigimo ir pelno paskirstymo taisyklėse ir buvo tinkamesnė struktūra trumpalaikėms investicijoms. Be to, nebuvo įtvirtinta minimalaus užsienio kapitalo įnašo reikalavimo bei dividendų paskirstymas nebūtinai buvo nustatomas pagal kiekvieno partnerio kapitalo įnašų dalį, kaip to buvo reikalaujama iš užsienio partnerio nuosavo kapitalo bendrosiose įmonėse⁶⁵, kadangi šiuo atveju pelnas buvo paskirstomas arba pagal investicijų formą ir paskirstymo procentą, numatytą sutartyje, arba pagal produktų kiekį ir gautas pajamas. Kartu, per šią teisinę struktūrą užsienio subjektas galėjo dalyvauti atitinkamų pramonės sektorių veikloje, kurie buvo draudžiami arba ribojami visiškai užsienio savininkų valdomoms įmonėms (WFOE).

Lyginant visas šias tris teises kategorijas, svarbu paminėti, jog, WFOE turėjo mažesnę vietinio pripažinimo laipsnį nei EJV ir CJV, nes šioje teisinėje struktūroje buvo atmetamas vietos partnerių nuosavybės dalyvavimas. Kita vertus, WFOE suteikė užsienio investuotojams visą nuosavo kapitalo kontrolę. EJV leido tik dalinę kontrolę, kuri buvo užtikrinta užsienio investuotojų nuosavybės akcijomis. CJV struktūroje turėjo būti deramasi dėl kontrolinių galių pasiskirstymo. Atkreiptinas dėmesys, jog visais atvejais užsienio investuotojų galimybės gauti naudos iš vidaus rinkos buvo apribotos tiesioginių užsienio investicijų reglamentavimo sistema, kuri buvo sukurta pagal centralizuotą ekonomikos modelį.

Sutartinių bendrų įmonių įstatymo tikslas taip pat buvo išplėsti ekonominį bendradarbiavimą ir technologijų mainus su užsienio šalimis bei skatinti bendrą lygybės ir abipusės naudos principą.⁶⁶ Valstybė skatino kurti į eksportą orientuotas ar technologiškai

---

⁶⁴ MARCINKEVIČIUS, L. *Tarptautinės jungtinės veiklos samprata tarptautinėje privatinėje teisėje*. Jurisprudencija, 2007, p. 95.

⁶⁵ BEAMISH, W. P. *The Characteristics of Joint Ventures in the People's Republic of China*. Journal of International Marketing, Vol. 1, No. 2, 1993, p. 32.

⁶⁶ 1 str., Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl Kinijos ir užsienio sutartinių bendrų įmonių. Law of the People's Republic of China on Sino – Foreign Cooperative Enterprises. Chinese Laws for Foreign Business, 1988, vol. 1, para. 6-100.

pažangias sutartines įmones.⁶⁷ Buvo įtvirtinta nuostata, jog sutartinės bendros įmonės teisei priimti savo veiklos ir valdymo sprendimus neturi būti trukdoma.⁶⁸ Ji savo veiklą vykdė pagal sutartinės bendros įmonės patvirtintą sutartį bei įstatus. Kartu buvo įtvirtinta, kad sutartinė bendroji įmonė turėtų valdybą arba kitą jungtinę valdymo instituciją, kuri spręstų visus svarbiausius klausimus, susijusius su bendra įmone.⁶⁹

Skirtingai nuo nuosavo kapitalo bendrų įmonių, esant šiai teisiniai struktūrai, užsienio partnerio investicijos į sutartinę bendrąją įmonę galėjo būti nusavintos dar prieš pasibaigiant bendros įmonės veiklos terminui, tuo atveju, jeigu bendroji sutartis numatė, kad pasibaigus bendrosios įmonės terminui visa bendrosios įmonės ilgalaikio turto nuosavybė bus gražinta Kinijos šaliai.

Viena iš priežasčių, dėl kurių daugelis investuotojų buvo linkę pasirinkti sutartines bendras įmones, o ne nuosavo kapitalo bendras įmones, buvo investuotojų galimybė įnešti įnašus į bendrąją įmonę kitomis formomis. Kinijos partneris tokioje bendrojoje įmonėje, pavyzdžiui, galėjo būti atsakingas už būtiną darbo vietos jėgos teikimą. Arba jis taip pat galėjo būti atsakingas už būtinų gamyklos ar biuro patalpų aprūpinimą. Kartu tiek sutartinės, tiek nuosavo kapitalo bendros įmonės suteikė daugiau galimybių įgyti žinių, nes užsienio investuotojai galėjo komunikuoti su vietiniu partneriu, o visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės struktūra apribojo šias galimybes. Tokiomis situacijomis, kai užsienio investuotojams trūko vietinių žinių apie priimančiąją šalį, jie labiau buvo linkę rinktis bendras įmones, tačiau tais atvejais, kai nebuvo jaučiamas žinių deficitas, labiau tikėtina, kad investuotojai buvo linkę įsteigti WFOE.⁷⁰

Sutartinės bendros įmonės buvo palankios viešbučiams ir komerciniams kompleksams bei infrastruktūros projektams, kur šalys numatė, kad pasibaigus bendrajai įmonei, jos turtas liks Kinijos partneriui. Šios teisinės struktūros taip pat buvo naudojamos projektams, kuriuose Kinijos partneriui trūko materialaus turto, kad galėtų prisidėti prie bendros įmonės. Gamybos srityje paprastai nebuvo steigiamos sutartinės bendros įmonės.

Taigi juridinės struktūros pasirinkimai laikui bėgant parodė dinamiką, atsižvelgiant į institucinio liberalizavimo procesą. Priėmus įstatymą dėl sutartinių bendrų įmonių (CJV) ir užsienio savininkų valdoma įmonių (WFOE), kai kurie užsienio investuotojai savo verslą organizavo pagal šias naujas teisines struktūras.

---

⁶⁷ *Ten pat*, 4 str.

⁶⁸ *Ten pat* 11 str.

⁶⁹ *Ten pat* 12 str.

⁷⁰ ZHANG, X. *Strategizing of Foreign Firms in China: an institution-based perspective*: daktarato disertacija. Erasmus University Rotterdam. 2007, p. 62.

Visoms trimis teisinėms kategorijoms taikytinas reglamentavimas skatino užsienio investuotojus parduoti produktus užsienyje ir kartu reikalavo leidimų bet kokiam vidaus pardavimui. Iš esmės TUI reguliavimo sistema išreiškė valdžios ir užsienio investuotojų interesų konfliktus.

II. TIESIOGINĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS 1992 – 2005

1992–2005 m. laikotarpiu ekonomikos reformos paspartėjo, nes įprastinė valstybės planavimo sistema perėjo labiau į rinką orientuotą makroekonominio reguliavimo ir kontrolės režimą. Kartu įvyko esminių pokyčių, įtakojusių teisinio reguliavimo permainas.

Pirma, Kinijos socialistinėje ekonomikoje buvo sukurta dualistinė teisinė sistema: viena skirta užsienio investuotojams ir kita - vidaus įmonėms. Tokiu teisiniu reguliavimu buvo siekiama nustatyti užsienio investicijų politiką ir reglamentus, kurie būtų labiau suderinami su tarptautine praktika ir normomis. Pavyzdžiui, EJV įstatymas, CJV įstatymas ir WFOE įstatymas buvo pagrinde skirti užsienio investuotojams. Tuo tarpu bendrovių įstatymas buvo pritaikytas vietinėms įmonėms, kuriame buvo nemažai normų, nesuderinamų su užsienio investicijų teisine sistema.

Antra, 1995 m. Kinijoje buvo paskelbtos užsienio investicijų orientacinės taisyklės. Šio teisinio reglamentavimo tikslas buvo paskatinti tiesiogines užsienio investicijas į atitinkamus pramonės sektorius, pvz., eksporto ir technologijų. Pagal šias nuostatas užsienio investiciniai projektai suskirstyti į keturias kategorijas: skatinami, leidžiami, ribojami ir draudžiami.

Dar svarbiau, dėl 2001 m. įvykusio Kinijos įstojimo į Pasaulio prekybos organizaciją, buvo nustatyti nauji teisiniai standartai investicijų srityje, parodę, jog centrinės valdžios reguliavimo galia buvo ribota dėl tarptautinės teisės kontrolės.⁷¹ PPO sudarė išorinę sistemą, kuri stengėsi kontroliuoti Kinijos administracinę galią. Šios išorės taisyklės tam tikru mastu privertė Kinijos valdžią imtis veiksmų, kurie labiau atitiktų pasaulinius standartus.

Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skiriama tiesioginių užsienio investicijų režimui 1992–2005 m. Siekiama iširti TUI teisinės sistemos reglamentavimo raidą Kinijos ideologinės ir konstitucinės sistemos kontekste. Pirmajame skyriuje aptariama ideologinė sistema, antrajame konstitucinė sistema 1992 – 2005 m. laikotarpiu. Šio skyriaus tikslas - suteikti reikiamą ideologinį ir konstitucinį pagrindą, padedantį geriau suprasti principus ir situacijas, kuriuose veikia TUI teisinė sistema. Vėliau bus tiriamas 1994 m. Kinijoje paskelbtas bendrovių įstatymas ir jo suderinamumas su atskirais įstatymais, skirtais trims skirtingoms teisinėms kategorijoms, per kurias užsienio subjektai investavo į Kiniją. Kitame skyriuje bus apžvelgiamos 2002 m. paskelbtos užsienio investicijų orientacinės

---

⁷¹ SHI, S. Y. *Dragon's House of Cards: Perils of Investing in Variable Interest Entities Domiciled in the People's Republic of China and Listed in the United States*. Fordham International Law Journal. Volume 37, Issue 4 2014, p. 1272.

taisyklės. Galiausiai, bus tiriama Kinijos įstojimo į Pasaulinę prekybos organizaciją įtaka šalies tiesioginių užsienio investicijų teisiniam reglamentavimui.

2.1. Ideologinė aplinka

Šioje dalyje bus apžvelgta Kinijos ideologinių reformų pažanga, kurios dėka valdžios ideologinis nusistatymas prieš rinką ir pelną sušvelnėjo. Tokia pažanga suteikė reikiamą pagrindą tolesnei Kinijos tiesioginių užsienio investicijų plėtrai.

Svarbiausios ideologinės reformos nuo 1992 iki 2005 metų buvo orientuotos į socializmo ir rinkos ryšio stiprinimą. Šiuo laikotarpiu toliau plėtota Deng Xiaoping teorija apie socializmą su Kinijos ypatumais turėjo įtakos kuriant partijos kryptį. Esminiai teisinio reglamentavimo pokyčiai buvo susijusių su keliais etapais.

Pirmuoju etapu buvo sukurta aiški rinkos ekonomikos sąvoka, 1993 m. buvo numatyta naują partijos kryptis - socialistinė rinkos ekonomika su Kinijos charakteristikomis. XIV - ojo Kinijos komunistų partijos kongreso metu buvo pasiūlyta nauja komunistų partijos kryptis - plėtoti socializmą su Kinijos charakteristikomis.⁷² Tokiu būdu buvo iš naujo apibrėžta Kinijos ekonominė sistema, pabrėžiant, kad šaliai yra svarbu pasitraukti nuo senosios santvarkos. Ankstesnė ekonominė sistema egzistavo dėl istorinių priežasčių, tačiau besikeičiančiomis sąlygomis ji vis mažiau atitiko modernizacijos sąlygas.⁷³ Ši 1993 m. priimta rezoliucija dėl socialistinės rinkos ekonomikos baigė ideologines diskusijas ir dar kartą patvirtino būtinybę toliau vykdyti į atsivėrimą orientuotas reformas. Rezoliucijoje pirmiausia paaiškinta, kad „socialistinė rinkos ekonomikos“ sistema įtvirtinta Kinijos socialistinėje santvarkoje. Socialistinės rinkos ekonomikos sukūrimas tuo pačiu reikė, kad rinka buvo kaip pagrindinis veiksnys, lemiantis valstybės makroekonominės kontrolės išteklius. Pagrindinis socialistinės sistemos tikslas buvo leisti „rinkai atlikti svarbų vaidmenį skirstant išteklius pagal valstybės makroekonominį reguliavimą ir kontrolę.“⁷⁴

Antruoju etapu Kinijoje įvykusių XV - ojo bei XVI - ojo nacionalinių kongresų metu buvo nustatytas vienas svarbiausių principų - valdyti valstybę pagal įstatymą. Kartu buvo įtvirtinta, jog teisėti privataus sektoriaus ir viešojo sektoriaus interesai yra neliečiami. Taip

⁷² Kinijos komunistų partijos centrinio komiteto rezoliucija dėl kai kurių klausimų, susijusių su Socialistinės rinkos ekonomikos sistemos sukūrimu. Resolution of the Central Committee of the Communist Party of China on Some Issues concerning the Establishment of the System of Socialist Market Economy.

⁷³ Jiang Zemin pranešimas 14 - ojo partijos kongreso metu. Jiang Zemin's Report at 14th Party Congress, 1992.

⁷⁴ CAROL, A.G.J. *Capitalism, Globalization and Rule of Law: an Alternative Trajectory of Legal Change in China*, Social & Legal Studies 3 no.2, 1994, p. 201.

pat rinka tapo dar atviresnė, sumažinus centralizuotos vadovavimo ekonomikos praktiką, kuriant laisvą kainų rinką, ir plėtojant komercinę teisinę sistemą. Šios priemonės iš esmės pakeitė prieš tai įtvirtintą Kinijos vadovavimo ekonomiką. Buvo pabrėžta, rinkos ir teisės vaidmens svarba, subalansuojant ekonominę plėtrą. Kinijos Liaudies Respublikos komunistų partijos XIV - amė nacionaliniame partijos kongrese 1997 m. rugsėjo 12 d. atidarymo ceremonijos metu generalinis sekretorius Jiang Zemin ragino stiprinti valstybinio sektoriaus reformas.⁷⁵ Socialistinės politikos su Kinijos ypatybėmis sukūrimas reiškė šalies valdymą pagal įstatymus ir socialistinės demokratijos užtikrinimą, vadovaujant Kinijos komunistų partijai. Kongreso metu kartu buvo teigiama, kad Kinija turėtų sutelkti dėmesį į ekonomikos kūrimą, paspartinti ekonomikos ir politines reformas.⁷⁶ Šis kongresas buvo prieš tai įvykusio kongreso idėjų tęsia.

Šie nauji pokyčiai išreiškė istorinę darną po Deng Xiaoping senosios reformos ir atviros politikos, kuri buvo įtvirtinta ir atspindėta Konstitucijos pakeitimuose. Reformos oficialiai baigė socializmo ir kapitalizmo diskusijas, vykusias 1980 - aisiais. Kartu buvo prieita prie išvados, jog senoji sistema egzistavo dėl istorinių priežasčių, ir dabar atėjo laikas pereiti prie socialistinės rinkos ekonomikos, kuri buvo tinkamesnė šalyje įgyvendinant naujas į modernizaciją nukreiptas reformas. Pagal šiuos naujus politikos pokyčius, kurie sukūrė pagrindą Kinijos rinkos sistemos plėtrai, buvo skatinama atvira investicinė aplinka, kurioje Kinijos privačiam sektoriui neberekėjo slėptis už uždangos. Kartu ši nauja politika iš esmės pakeitė įprastinį didelę kontrolę turintį centrinio planavimo vaidmenį vadovaujamosios ekonomikos sistemoje. Tuo pačiu įvykus naujiems teisinio reglamentavimo pokyčiams pasaulis pradėjo labiau pasitikėti tiek pačia Kinija, tiek joje galiojančia teisine santvarka.

2.2. Konstitucinė aplinka

Šioje dalyje nagrinėjamas Kinijos ekonomikos sistemos vystymasis kartu tiriant ideologinių ir konstitucinių reformų nuoseklumą.

Ideologiškai reikšmingas Konstitucijos pakeitimų svarstymas buvo būtinas dėl to, kad Kinija savo XIV - amė komunistų partijos kongrese priėmė „socialistinės rinkos ekonomikos“ sąvoką, kuri iš esmės įtakojo esmines reformas tiek politiniame, tiek ir

---

⁷⁵ Jiang Zemin pranešimas Kinijos komunistų partijos 15 - ajame nacionaliniame kongrese. *Hold High the Great Banner of Deng Xiaoping Theory for an All-round Advancement of the Cause of Building Socialism with Chinese Characteristics to the 21st Century*, 1997.

⁷⁶ YUAN, W. ir ZOUJUN, W. *A Discussion about the Development of Socialist Market Economic System with the Transformation of Government Function*. International Journal of Business and Social Science Vol. 5, No. 12, 2014, p. 237.

teisiniame diskurse. Taigi netrukus po to, kai komunistų partijos centrinis komitetas oficialiai pateikė pasiūlymus dėl tam tikro Konstitucijos turinio keitimo, NPC priėmė pasiūlymus ir perkėlė naują partijos politiką į įstatymą.⁷⁷

Konstitucijos pakeitimai įtvirtino įvykusias ideologines reformas, kurios buvo naudingos tiesioginių užsienio investicijų teisiniam reglamentavimui. Juose buvo išdėstytas naujas pagrindas Kinijos ekonomikos modernizavimui užtikrinti. Pagrindine įtvirtinta socialistinė rinkos ekonomika pašalino ideologinę privačios nuosavybės tabu, konstituciškai remdama privatųjį sektorių ir pakeisdama centrinę planavimo ekonomiką mažiau reguliuojančia ekonomikos valdymo sistema.⁷⁸

Pakeistoje preambulės dalyje buvo nustatytas socialistinės rinkos ekonomikos ir užsienio investicijų pagrindas. Buvo numatyta, jog „Kinija yra pradinio socializmo etape. Pagrindinis tautos uždavinys yra sutelkti savo pastangas į socialistinį modernizavimą, atsižvelgiant į socializmo su Kinijos ypatumais sukūrimą.”⁷⁹ Siekiant įgyvendinti modernizavimą, preambulėje buvo taip pat nurodyta: „Vadovaujant Kinijos komunistų partijai su Marksizmo – Leninizmo pamokymais bei Mao Zedongo idėjomis, visų tautybių Kinijos žmonės ir toliau laikysis žmonių demokratinės diktatūros ir socialistinio kelio, atkakliai reformosis ir atsivers išoriniam pasauliui, nuolat tobulins socialistines institucijas, vystys socialistinę demokratiją”.⁸⁰ Svarbiausias pokytis buvo tai, jog nurodyta nauja valstybės ekonomikos išraiška - socialistinė rinkos ekonomika⁸¹ bei iš naujo apibrėžtas jos santykis su socializmu. Antroji 15 straipsnio dalis sustiprino socializmo vaidmenį. Joje įtvirtinta, jog „Valstybė stiprina ekonominius teisės aktus, gerina makroekonomikos reguliavimą ir kontrolę. Valstybė pagal įstatymus draudžia bet kokiai organizacijai ar asmeniui pažeisti socialinę ekonominę tvarką.”⁸² 1993 m. pakeitimai reiškė privataus sektoriaus apsaugos įtvirtinimą. Be to, buvo baigtas tylos vakuumas ir reformų bei atsivėrimo politikos neapibrėžtumas.

Kita vertus, vienas iš esminių Konstitucijos pakeitimų trūkumų buvo tai, jog pačiame tekste nebuvo tiksliai apibrėžta socialistinės rinkos ekonomikos sąvokos reikšmė. Pagrindė vietoj planinės ekonomikos buvo aiškiai deklaruota rinkos ekonomikos puoselėjimas, buvo panaikintos nuostatos dėl valstybės planavimo ir jų vietoje buvo numatytos teisinės

---

⁷⁷ JIANFU, C. *The Revision of the Constitution in the PRC A great leap forward or a symbolic gesture?* China Perspectives, 2004, p. 2.

⁷⁸ GAO, S. *The Evolution of China's Foreign Investment Policy and Law (1978-2016)*: daktaro disertacija. The Pennsylvania State University, Penn State Law, 2017, p. 153.

⁷⁹ Preambulė, Kinijos Liaudies Respublikos Konstitucija 1993.

⁸⁰ Preambulė, Kinijos Liaudies Respublikos Konstitucija 1993.

⁸¹ *Ten pat*, 15 str.

⁸² *Ten pat*, 15 str.

normos, reikalaujančios valstybės stiprinti ekonominius teisės aktus ir makroekonominę kontrolę. Iš esmės pakeitimais buvo suteikta lankstumo, nors ir neįtvirtinta konkrečios krypties ateities plėtrai.

Kadangi 2002 m. įvyko pirmoji XVI – ojo partijos kongreso plenarinė sesija, dėl to buvo įtvirtinti ir nauji Konstitucijos pakeitimai. Konstitucija įpareigojo užtikrinti geresnę teisinę sistemą privačiam sektoriui. Atsižvelgus į tai, 2004 m. Konstitucijos pakeitime buvo aiškiai nurodyta pagal įstatymą skatinti ir valdyti privatų sektorių gerbiant žmogaus teises. Pirminėje Konstitucijos 16 straipsnio redakcijoje buvo numatyta, jog „Valstybinės įmonės turi teisę priimti sprendimus dėl veiklos įstatymų nustatytose ribose su sąlyga, kad jos paklus vieningai valstybės vadovybei ir vykdys visus savo įsipareigojimus pagal valstybės numatytą planą. Valstybinės įmonės vykdo demokratinį valdymą per darbuotojų ir darbuotojų kongresus ir kitais būdais pagal įstatymą“, tačiau buvo pakeista kad „valstybės valdomos įmonės turi sprendimų priėmimo galias, susijusias su jų veikimu įstatymų nustatytose ribose. Valstybės valdomos įmonės vykdo demokratinį valdymą per darbuotojų ir darbuotojų kongresus ir kitais būdais pagal įstatymus.“ Toks pakeitimas iliustruoja dar vieną pavyzdį, kaip buvo mažinama Kinijos centrinės planavimo sistemos įtaka. Tuo pačiu buvo skatinama palankesnė ekonomikos sistema tiek privačiam sektoriui, tiek ir užsienio investuotojams.

Kinijoje sukurta investavimo politika įtvirtino du svarbius pokyčius. Pirmą, centrinė valdžia pripažino rinkos ir privataus intereso svarbą, teigdama, kad steigia „socialistinę rinkos ekonomiką“. Konstitucija įtvirtino privataus intereso apsaugą, nurodydama, jog tai yra socialistinės rinkos ekonomikos dalis. Antra, Kinija stengėsi pritraukti aukštos kokybės užsienio investicijas stiprindama teisinės valstybės principą. Būtent dėl šių priežasčių šiuo laikotarpiu buvo išleista didelis kiekis teisinių aktų.

KLR Konstitucija numatė Konstitucijos viršenybės principą visų įstatymų, administracinių reglamentų ir vietinių taisyklių atžvilgiu⁸³, tačiau nebuvo nurodyta Konstitucijos viršenybė tarptautinių sutarčių ar susitarimų, kurių šalis yra Kinija, atžvilgiu. Tiksliau kalbant, pagal Kinijoje įtvirtintą teisinį reglamentavimą tarptautinės sutartys, net ir po ratifikavimo, prisijungimo ar patvirtinimo, automatiškai netapdavo nacionalinės teisės dalimi, todėl jos savaime neturėjo teisinės galios.⁸⁴ Pagal Kinijos Konstitucijos ir Sutarties procedūros įstatymo nuostatas Nacionalinio liaudies kongreso nuolatinis komitetas priimdavo sprendimus dėl sutarčių ir svarbių susitarimų, sudarytų su užsienio valstybėmis,

---

⁸³ *Ten pat*, 5 str.

⁸⁴ XUE, H. ir JIN, Q. *International Treaties in the Chinese Domestic Legal System*. Oxford University Press, 2009, p. 300.

ratifikavimo ir denonsavimo. Taigi praktiškai Kinijos komunistų partijos politika iš esmės viršijo konstituciją ir įstatymus. Dėl to Kinijai siekiant prisijungti prie tarptautinės prekybos organizacijos, pagrindinė šalies problema buvo PPO susitarimų vidaus teisinėje sistemoje įgyvendinimas. Po diskusijų buvo pasiektas sutarimas, jog pasaulinės prekybos organizacijos susitarimai nebus taikomi tiesiogiai Kinijoje, jie turėjo būti įgyvendinami per nacionalinius teisės aktus.⁸⁵

2.3. Bendrovių įstatymas

Šiuo laikotarpiu Kinijoje vykdomos ekonomikos reformos pasižymėjo smarkia pažanga, tad kartu iškilo ir poreikis modernizuoti teisinę sistemą įreglamentuojant bendrovių teisę. Galima išskirti dvi pagrindines priežastis šio naujo reguliavimo poreikiui. Pirma, poreikis reformuoti esamas valstybines įmones ir, antra, poreikis sukurti priemones užsienio investicijoms į reformuotas valstybines įmones.⁸⁶ Kinijos ekonomikos reformos klausimai buvo iš dalies panašūs į tuos, su kuriais susidūrė ir buvusios Sovietų Sąjungos šalys, tame tarpe ir Lietuva. Tačiau atkreiptinas dėmesys, jog Kinija apibūdindama savo politiką, vykdomą valstybinėse įmonėse, nenaudojo termino „privatizavimas“. Vietoj to, kalbama apie esamų valstybės bendrovių reorganizavimą į įmones.⁸⁷ Tai pagrįsdė reikė, įmonės formos pokyčius ir akcijų nuosavybės inicijavimą, o kartu ir akcijų prekybą, nebūtinai atsisakant valstybės kontroliuojančios dalies. Tai leido valstybei tęsti ekonomikos reguliavimą ne kaip atskirų įmonių savininkei, bet vykdyti tai kaip suverenią visuotinai taikomą įgyvendinimo politiką.⁸⁸ Šioje dalyje pagrindinis dėmesys bus skiriamas Bendrovių įstatymo lyginamajai analizei su teisiniu reguliavimu, skirtu trimis pagrindinėms kategorijoms per kurias užsienio subjektai galėjo investuoti Kinijoje.

1993 m. KLR bendrovių įstatymo paskelbimas buvo svarbus Kinijos komercinės teisės sistemos ir tiesioginių užsienio investicijų teisinio reglamentavimo vystymosi etapas. Viena vertus, šis įstatymas užpildė Kinijos įmonių valdymo sistemos spragas, kita vertus, buvo sukurta dualistinė teisinė sistema, viena išskirtinai skirta užsienio investuotojams, o kita - vidaus įmonėms. Kaip aptarta anksčiau prieš įsigaliojant Bendrovių įstatymui Kinijoje galiojo trys pagrindiniai įstatymai, skirti užsienio investuotojams – nuosavo

---

⁸⁵ QIN, J.Y. *The impact of WTO accession on China's legal system: trade, investment and beyond*. Wayne State University Law School Legal Studies Research Paper Series No. 07-15, 2007, p. 6

⁸⁶ TOBERT, P. M. *China's Evolving Company Legislation: A Status Report*. Northwestern Journal of International Law & Business, 1993 – 1994, p. 2.

⁸⁷ *Ten pat*, p. 6.

⁸⁸ HOOGMARTENS, J. *EC trade law following China's accession to the WTO*. Kluwer Law International B.V., 1 janv. 2004, p. 70.

kapitalo bendrų įmonių įstatymas, užsienio savininkų valdomų įmonių įstatymas ir sutartinių bendrų įmonių įstatymas. Pažymėtina, jog šie teisiniai aktai ir toliau išliko galioti. Tad konfliktas tarp KLR bendrovių teisės ir Kinijos tiesioginių užsienio investicijų reguliavimo sistemos buvo neišvengiamas. Vis dėlto šiame naujai priimtame bendrovių įstatyme nebuvo įtvirtinta specialių skyrių, skirtų užsienio investuotojams, bet ir nebuvo imperatyvaus draudimo šio įstatymo taikymui. Pavyzdžiui, 18 straipsnyje nustatytas tik labai neapibrėžtas įstatymo taikymo principas: „Šis įstatymas taikomas ribotos atsakomybės bendrovėms, susijusiomis su užsienio investicijomis. Jeigu įstatymai, susiję su nuosavo kapitalo Kinijos – užsieniečių bendromis įmonėmis, sutartinėmis bendromis įmonėmis ir visiškai užsienio savininkų valdomomis įmonėmis, numato kitaip, tokios nuostatos turi viršenybę.“⁸⁹

Taigi bendrovių įstatymas buvo taikomas ir įmonėms turinčioms užsienio investicijas tik tuo atveju, jei jos buvo įsteigtos kaip ribotos atsakomybės juridiniai asmenys. Kartu pažymėtina, jog ryšys tarp bendrovės įstatymo nuostatų ir atskiroms teisinėms kategorijoms skirtų įstatymų nuostatų, taikomų užsienio investuotojams, buvo kaip ryšys tarp bendrų ir specialių normų. Šių santykių teisinės pasekmės buvo trys. Pirma, kai bendrovių įstatyme nebuvo normų, reguliuojančių atitinkamą teisinį santykį, tuomet turėjo būti taikomos specialios užsienio investuotojams skirtos įstatymų nuostatos. Antra, kai šie įstatymai prieštaravo vienas kitam, atskiroms teisinėms kategorijoms taikomi įstatymai turėjo pirmenybę. Trečia, kai tam tikro teisinio santykio nereglementavo atskiri užsienio investuotojams skirti įstatymai, taikomi bendrieji bendrovių teisės principai.⁹⁰

Lyginant bendrovių įstatymą su įstatymais, skirtais skirtingoms teisinėms kategorijoms per kurias užsieniečiai investuoja į Kiniją, darytina išvada, kad egzistuoja keli esminiai skirtumai. Pirma, užsienio investuotojui, kaip vieninteliam akcininkui, leidžiama įsteigti visiškai užsienio savininko valdomą įmonę kaip ribotos atsakomybės asmenį, remiantis įstatymu, skirtu visiškai užsienio savininkų valdomoms įmonėms.⁹¹ Šiuo atveju sąvoka „investuotojas“ apima tiek juridinį, tiek ir fizinį asmenį. Tačiau pagal teisinį reglamentavimą, įtvirtintą bendrovių įstatyme yra leidžiama steigti ribotos atsakomybės asmenį esant bent dviem akcininkams, nepaisant situacijos, kuomet kito akcininko akcijų

---

⁸⁹ 218 str. Kinijos Liaudies Respublikos bendrovių įstatymas.

⁹⁰ YUAN, A. *PERSPECTIVE: Foreign Direct Investments in China - Practical Problems of Complying with China's Company Law and Laws for Foreign-Invested Enterprises*. Northwestern Journal of International Law & Business, 475, 1999-2000, p. 481.

⁹¹ 8 str. Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl visiškai užsienio savininkų valdomų įmonių. Law of the People's Republic of China Concerning Enterprises with Sole Foreign Investments. China Laws for Foreign Business, vol 1, para 13-506, 1986.

paketas būtų nereikšmingas.⁹² Nėra jokio oficialaus teisės akto paaiškinimo dėl šio skirtingo bei nepagrįsto teisinio reglamentavimo. Yra nuomonių, jog NPC įtaria, kad Kinijos piliečiai ar įmonės gali pasinaudoti ribota atsakomybe siekiant vykdyti sukčiavimą. Kita vertus, jei NPC manė, kad vieno asmens įmonės nėra patikimos, nėra jokios priežasties apriboti šią taisyklę Kinijos nacionalinėms įmonėms, kadangi nėra jokių įrodymų, kad užsienio investuotojai yra labiau patikimi nei Kinijos investuotojai.

Antra, bendrovių įstatyme įtvirtinta juridinio asmens struktūra labai skiriasi nuo struktūros, įtvirtintos užsienio investuotojams taikomose įstatymų normose. Pavyzdžiui, pagal bendrovių įstatymą, aukščiausia valdžios institucija yra akcininkų susirinkimas⁹³, kartu egzistuoja reikalavimas, įsteigti ir valdybą bei stebėtojų tarybą, tam, kad kiekvienas organas turėtų savo aiškias pareigas bei veiktų kontrolės ir balansavimo sistemoje siekiant, kad sprendimo priėmimo galios pasiskirstytų tolygiai. Tuo tarpu nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas buvo parengtas remiantis Amerikos bendrovių teise, ir todėl valdyba buvo įsteigta kaip aukščiausioji įmonės valdymo forma⁹⁴, o akcininkų susirinkimas netgi nėra laikoma autoritetinga institucija, pagal užsienio investuotojams skirtus įstatymus. Tuo pačiu nėra imperatyviai reikalaujama įsteigti nei akcininkų susirinkimo organo, nei stebėtojų tarybos. Dėl šio struktūrinio skirtumo praktiškai yra sudėtinga taikyti bendrovių teisės normas užsienio investuotojams skirtiems įstatymams.

Pažymėtina, kad esant tokiam teisiniam reguliavimui kyla keletas sunkumų. Bendrovių įstatymo 52 straipsnyje reikalaujama, kad visos įmonės įsteigtų priežiūros tarybą arba paskirtų bent vieną prižiūrėtoją. Stebėtojų taryba turėtų būti sudaryta iš atstovų, kuriuos skiria arba išrenka akcininkai. Kadangi užsienio investuotojams skirti įstatymai šio klausimo nereglamentuoja, tad teoriškai pagal analogiją 52 straipsnis taip pat turėtų būti taikomas ir visoms trimis kategorijoms per kurias užsieniečiai investuoja Kinijoje. Tačiau kyla sunkumų nustatant procedūrą, pagal kurią akcininkai paskiria priežiūros organą, kadangi akcininkų susirinkimas nėra sprendimų priėmimo organas (pagal įstatymo normas, skirtas užsienio investuotojams), nes nuosavo kapitalo įmonių įstatyme nėra numatyta nei akcininkų susirinkimo šaukimo, nei balsavimo tvarkos. Šiame įstatyme valdyba yra

---

⁹²Provisions of the State Council on the Encouragement of Foreign Investment (1986)art. 39 (PRC

⁹³ 37 str. Kinijos Liaudies Respublikos bendrovių įstatymas.

⁹⁴ 6 str. Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas. Law of the People's Republic of China on Sino-Foreign Equity Joint Venture, 1979. 33 str. Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymo įgyvendinimo taisyklės. Regulations for the Implementation of the Law of the People's Republic of Joint Venture Using Chinese and Foreign Investment. China Laws for Foreign Business, 1983, vol. 1, para 6-550.

įtvirtinta kaip aukščiausioji institucija, tačiau ji negali įgyvendinti funkcijų skirtų akcininkų susirinkimui, kuri savo ruožtu būtų atsakinga ir už jo priežiūrą.⁹⁵

Kitas pavyzdys susijęs su ribotos atsakomybės įmonės akcijų perleidimas. Pagal EJV įstatymą akcininko kapitalo įnašo perkėlimas į nuosavo kapitalo bendros įmonės registruotą kapitalą reikalauja visų dalyvaujančių valdybos narių vieningo sutikimo⁹⁶ bei visų akcininkų sutikimo.⁹⁷ Tačiau EJV įstatymas nepateikia aiškių gairių, kaip elgtis, jei, pavyzdžiui, dalyvaujantis valdybos narys susilaiko nuo balsavimo, vienas ar keli nariai tiesiog atsisako dalyvauti sušauktame valdybos posėdyje, dėl kurio posėdis neatitinka kvoromo reikalavimo, arba akcininkas nesugeba atsakyti į kito akcininko siūlomą akcijų perleidimą arba atsisako jį atsakyti. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, bendrovės įstatymas numato, kad akcininkas, nesutinkantis su kito akcininko akcijų perleidimu, turi įsigyti atitinkamas akcijas. Akcijų nepirkimas laikomas sutikimu perduoti. Dėl struktūrinio nesuderinamumo tarp bendrovės įstatymo ir užsienio investuotojams skirtų įstatymų ši teisinė norma tik iš dalies išsprendžia problemą, kita vertus, kai kurios iš pirmiau minėtų situacijų vis dar lieka nesureglamentuotos. Bendrovės įstatymas gali išspręsti situaciją, kai EJV akcininkai nesugeba arba atsisako atsakyti į pasiūlymą perleisti akcijas.⁹⁸ Tačiau jame nenagrinėjama, kokių priemonių turėtų būti imamosi, jei valdybai, kurios sutikimas yra būtinas norint perleisti akcijas EJV, nepavyksta sutarti arba ji atsisako sutikti su akcijų perleidimu. Akivaizdu, kad netikslinga reikalauti, jog nebendradarbiaujantys valdybos nariai, kaip bendrovės valdininkai, įsigytų atitinkamas akcijas. Taip pat netikslinga reikalauti, kad akcininkai, kurie paskyrė nebendradarbiaujančius valdybos narius, įsigytų minėtas akcijas, kadangi valdybos nariai turėtų veikti nepriklausomai nuo akcininkų.

Bendrovės įstatymų istorinė reikšmė ir jos teisinė įtaka Kinijos pokyčių laikotarpiu, siekiant sukurti į rinką orientuotą ekonomiką, negali būti ginčijama. Apskritai bendrovių įstatymas buvo skirtas reguliuoti Kinijos vidaus įmonių reorganizavimą ir elgesį. Tačiau jo paskirtis nebuvo reglamentuoti tiesiogines užsienio investicijas, vis dėlto kaip matyti iš pateiktų pavyzdžių esama įstatymo nuostatų spragų dėl kurių tam tikros teisinės normos buvo taikomos pagal analogiją.

---

⁹⁵ YUAN, A. *PERSPECTIVE: Foreign Direct Investments in China - Practical Problems of Complying with China's Company Law and Laws for Foreign- Invested Enterprises*. Northwestern Journal of International Law & Business, 475, 1999-2000, p. 484.

⁹⁶ 36 str. Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymo įgyvendinimo taisyklės. Regulations for the Implementation of the Law of the People's Republic of Joint Venture Using Chinese and Foreign Investment. China Laws for Foreign Business, 1983, vol. 1, para 6-550.

⁹⁷ *Ten pat*, 23 str.

⁹⁸ YUAN, A. *PERSPECTIVE: Foreign Direct Investments in China - Practical Problems of Complying with China's Company Law and Laws for Foreign- Invested Enterprises*. Northwestern Journal of International Law & Business, 475, 1999-2000, p. 485.

2.4. Užsienio investicijų orientacinės taisyklės

Devintajame dešimtmetyje ir dešimtojo dešimtmečio pradžioje EJV įstatymas, WFOE įstatymas ir CJV įstatymas bei įgyvendinimo reglamentai nustatė tiesioginių užsienio investicijų reguliavimo sistemos pagrindą. Tačiau 1995 m. siekiant suteikti tolesnes gaires užsienio investicijoms ir užtikrinti, kad jos atitiktų Kinijos nacionalinius ekonominius ir socialinius plėtros planus, valstybės taryba ir jos atsakingi departamentai paskelbė laikinąsias užsienio investicijų orientacines taisykles bei užsienio investicijų pramonės šakų orientacinį katalogą.⁹⁹ Tačiau 1995 m. laikinosios taisyklės buvo oficialiai panaikintos ir pakeistos 2002 m. valstybės tarybos taisyklėmis dėl užsienio investicijų orientavimo.¹⁰⁰ 2002 m. paskelbtose nuostatose įtvirtinta, jog orientacinis katalogas reguliuoja užsienio investicijų projektų patvirtinimą.¹⁰¹ Jis buvo keletą kartų iš dalies keistas.¹⁰² Šis naujai įtvirtintas teisinis reglamentavimas pagrinde buvo orientacinis, kadangi galutinis sprendimas dažniausiai išlikdavo vietos valdžios institucijų galioje. Kartu tai buvo pagrindinė teisinė priemonė, nustatanti ar atitinkamas investicinis projektas šalyje yra leidžiamas, ar ne. Pažymėtina, jog lyginant su įstatymais šios taisyklės pagal savo hierarchinę padėtį teisinėje sistemoje buvo žemesnės galios. Kartu atkreiptinas dėmesys, jog 2002 m. paskelbtos valstybės tarybos taisyklės dėl užsienio investicijų orientavimo taikytos visoms prieš tai paminėtoms teisinėms kategorijoms Kinijos teritorijoje.¹⁰³

Pagal šią naują teisinę sistemą visi investiciniai projektai suskirstyti į keturias kategorijas:

1. Skatinami
2. Ribojami
3. Draudžiami
4. Leistini.¹⁰⁴

Tiesa, Lietuvoje buvo įtvirtintas panašaus pobūdžio įstatymas. Lietuvos Respublikos Seimas 1991 m. gegužės 2 d. buvo priėmęs Lietuvos Respublikos užsienio investicijų draudžiamų ir ribojamų veiklos sričių įstatymą¹⁰⁵, kuriame buvo nustatyta gana daug

---

⁹⁹ Užsienio investicijų pramonės šakų orientavimo katalogas. Catalogue for the Guidance of Foreign Investment Industries, 1995, Order No 5.

¹⁰⁰ Valstybės tarybos nuostatomis dėl užsienio investicijų orientavimo. Rules on Guiding Foreign Investment Orientation, 2002, Order 346.

¹⁰¹ *Ten pat*, 2 str., 3str.

¹⁰² Užsienio investicijų pramonės šakų orientavimo katalogas buvo keistas 1997 m., 2000 m., 2002 m., 2004 m., 2007 m., 2011 m., ir 2015m.

¹⁰³ 2 str. Valstybės tarybos nuostatomis dėl užsienio investicijų orientavimo. Rules on Guiding Foreign Investment Orientation, 2002, Order 346.

¹⁰⁴ *Ten pat*, 4 str. 12 str..

¹⁰⁵ Lietuvos Respublikos užsienio investicijų draudžiamų ir ribojamų veiklos sričių Lietuvos Respublikoje įstatymas. Valstybės žinios. 1991. Nr. 14–361.

draudžiamų veiklos sričių. Pagrindė pagal šį įstatymą užsienio investicijos buvo draudžiamos tose veiklos srityse, kurios buvo susiję su Lietuvos Respublikos gynyba ir saugumu.¹⁰⁶ Įstatymas galiojo labai trumpai. 1995 m. priėmus Lietuvos Respublikos užsienio kapitalo investicijų įstatymą, 1991 m. įstatymas dėl draudžiamų ir ribojamų užsienio investicijų sričių nustojo galioti. Pagrindinės šio įstatymo nuostatos buvo perkeltos į 1995 m. užsienio investicijas reglamentuojantį įstatymą, o kitos veikos sritys tapo licencijuojamos.¹⁰⁷

Kinijos teisiniame reglamentavime pateikta klasifikacija buvo grindžiama tokiomis aplinkybėmis kaip valstybės pramonės politika, technologijų pažanga, gamtos išteklių naudojimas, poveikis aplinkai, nacionalinis saugumas ir viešosios tvarkos interesai. Kiekvienoje iš keturių kategorijų buvo apibrėžtas išsamus pramonės šakų sąrašas, numatant, kokią teisinę kategoriją užsienietis investuotojas gali naudoti investuodamas į atitinkamus sektorius. Pažymėtina, jog naujas teisinis reglamentavimas pagerino skaidrumą, efektyvumą ir patikimumą investuotojų bendruomenėje, kadangi investuotojas dar prieš pradėdamas projekto planavimą turėjo galimybę išnagrinėti atitinkamą teisinį reguliavimą.

Didžiausi skirtumai tarp kategorijų buvo susiję su investicinių projektų patvirtinimo procedūromis. Pavyzdžiui, investavimas į projektą, klasifikuojamą kaip „skatinamas“, reiškė, kad provincijos, bet ne centrinės valdžios institucijos, turi didesnę įtaką sprendimų priėmimui. Priešingai, projekto priskyrimas „ribotai“ pramonės sričiai nereiškė, kad pats projektas yra ribotas, tačiau jis galėjo būti kontroliuojamas griežčiau.

Užsieniečiai investuodami į skatinamas pramonės šakas paprastai gaudavo įvairias nuolaidas, taip pat buvo leidžiama investuoti įsteigiant bet kurią vieną iš trijų teisinių kategorijų. Tuo tarpu tiesioginės užsienio investicijos į ribotas pramonės šakas buvo griežtai valdžios kontroliuojamos ir buvo reikalaujama tvirtinimo kiekvienu konkrečiu atveju. Taisyklėse konkrečioms investicijų projektų rūšims taip pat buvo numatyti užsienio nuosavybės apribojimai. Ribotose pramonės srityse nebuvo leidžiama investuoti įsteigiant visiškai užsienio savininko valdomą įmonę. Reikalauta, kad esant bendrai kinų – užsienio subjektų įmonei, Kinijos partneriui priklausytų didžioji dalis akcijų. Lyginant su Lietuvoje galiojusiu teisiniu reglamentavimu svarbu paminėti, jog užsienio kapitalo bendrose įmonėse steigėjas iš Lietuvos pusės turėjo turėti ne mažiau kaip 51 procentą akcijų, suteikiančių balsavimo teisę, eksploatuojant valstybinės reikšmės dujotiekius, naftotiekius,

---

¹⁰⁶ *Ten pat*, 2 str.

¹⁰⁷ DAVULIS, G. *Teisinės bazės, reglamentuojančios užsienio investicijas Lietuvos Respublikoje, raida ir jo įtaka investicijų procesui*. Jurisprudencija, 2003, p. 102.

ryšių linijas, elektros perdavimo linijas, šilumos tinklus ir jų techninį funkcionavimą užtikrinančius objektus, vykdant eksploataciją transporto srityje ar vykdant veiklą susijusią su azartinių lošimų organizavimu bei telekomunikacijomis.¹⁰⁸ Kitu atveju lietuviui neturint didžiosios akcijų dalies, tokia veikla buvo draudžiama. Tuo tarpu Kinijos teisėje investavimas į draudžiamas pramonės šakas buvo neleidžiamas jokiais priemonėmis. Pavyzdžiui, interneto sektorius laikytas draudžiamu, neleidžiant užsienio investicijų ir uždraudžiant užsienio nuosavybės teises į KLR įsisteigusias bendroves.¹⁰⁹ Kartu investicijos nebuvo leidžiamos projektams keliantiems grėsmę valstybės saugumui ir visuomenės interesams, susijusiems su tarša aplinkai, pavojui žmogaus sveikatai, grėsme gamtos ištekliams ar karinių objektų saugumui bei projektai, kuomet gaminant produktus buvo naudojami unikalūs Kinijos metodai ar technologijos.¹¹⁰ Tuo tarpu pagal Lietuvoje galiojusį reglamentavimą investiciniai projektai buvo draudžiami srityse susijusiose su ginklų ir sprogmenų gamyba, narkotinėmis medžiagomis, alkoholinių gėrimų ir tabako gamyba bei migracijos klausimais.¹¹¹ Lietuvos teisniame reglamentavime pateiktas draudžiančių pramonės sričių sąrašas buvo žymiai siauresnis, labiau orientuotas į pavojingų medžiagų gamybą, tiesa, ir pats įstatymas buvo mažiau išsamus ir trumpesnis, tik glaustai pateikiantis bendras sritis ribojančias ar draudžiamas užsienio investuotojams.

Pagal Kinijoje įtvirtintas investicines gaires ribotoms pramonėms šakoms buvo taikomi šie apribojimai:

1. Bendros įmonės sutartyje turėjo būti nurodytos bendros įmonės veiklos sąlygos;
2. Kinijos investuotojo investicijos į ilgalaikį turtą turėjo būti finansuojamos iš Kinijos investuotojui priklausančių lėšų;
3. Patikrinimą ir patvirtinimą turėjo atlikti centrinė institucija (atitinkamas valstybinis pramonės departamentas);
4. Investicinis projektas ribojamose pramonės sektoriuose buvo leistinas tik tuo atveju, jei nemažiau nei 70% produktų buvo eksportuojama.

Vienas iš ginčo objektų buvo klausimas, kaip atriboti Kinijos investuotojo turto nuosavybę. Iš esmės įstatymo leidėjo tikslas buvo vengti užsienio investicijų ribotose pramonės sektoriuose. Tačiau teisinėse normose buvo keletas spragų. Pavyzdžiui, terminas

---

¹⁰⁸ 4 str. Lietuvos Respublikos užsienio investicijų draudžiamų ir ribojamų veiklos sričių Lietuvos Respublikoje įstatymas. Valstybės žinios. 1991. Nr. 14–361.

¹⁰⁹ JOHNSON, K. *Variable Interest Entities: Alibaba's Regulatory Work-Around to China's Foreign Investment Restrictions*. Loyola University Chicago International Law Review. Volume 12, Issue 2, 2015, p. 252.

¹¹⁰ 7 str. Valstybės tarybos nuostatomis dėl užsienio investicijų orientavimo. Rules on Guiding Foreign Investment Orientation, 2002, Order 346.

¹¹¹ *Ten pat*, 5 str., 6 str.

„turtas priklauso Kinijos investuotojui“ buvo gana dviprasmiškas.¹¹² Atsiradavo nemažai užsienio investuotojų, kurie naudojami Kinijos investuotoju, siekiant apeiti šias taisykles. Praktikoje kai kurie užsieniečiai pagal privatų akcijų susitarimą sutikdavo pervesti lėšas Kinijos investuotojui mainais už vadovavimo ar nuosavybės teises įmonėje. Terminas „priklausyti“ negalėjo tiksliai išspręsti šios problemos. Svarbu pažymėti, kad per šį laikotarpį Kinijoje informacijos atskleidimo principo nebuvo paisoma.

Orientacinės taisyklės buvo iš dalies keistos 2004 m., siekiant ne tik įtraukti dėl narystės Pasaulio prekybos organizacijoje atsiradusius išipareigojimus, bet ir pritaikyti nuostatas prie besivystančios ekonomikos. 2004 m. pakeitime didelių pokyčių neįvyko, tačiau buvo sustiprintas Kinijos ekonominis atsivėrimas. Pokyčiai buvo orientuoti į pramonės šakų liberalizavimą bei siekį pritraukti pažangias technologijas. Pavyzdžiui, moksliniai tyrimai ir plėtra komunikacijos ir transporto įrangos pramonėje bei elektrinių automobilių dalių pramonėje buvo perkelti į skatinamąją kategoriją. Tuo tarpu, motociklų ir jų variklių gamyba jau nebuvo įtraukta į skatinamąją kategoriją, nes šiose srityse buvo įgytas technologinis pranašumas. Kartu 2004 m. teisinis reglamentavimas išplėtė užsienio investicijų apimtį paslaugų tiekimo sektoriui. Tokios veiklos kaip filmų ir televizijos programų kūrimas ir transliavimas buvo perkeltas iš draudžiamos kategorijos į ribotą, tačiau vis dar buvo reikalaujama, jog kinui partneriui priklausytų didžioji dalis akcijų paketo. Palyginus kiekvienos kategorijos pramonės šakas su vėlesniais pakeitimais, aišku, kad valdžios institucijos laipsniškai mažino užsienio investicijų apribojimus.

Toks naujas teisinis reglamentavimas parodė naują Kinijos požiūrį į tiesioginių užsienio investicijų reglamentavimą. Jo pagrindinė paskirtis buvo nustatyti, ar projektas yra įmanomas, ir jei taip, kokio lygio užsienio partnerio nuosavybė yra leistina. Taip pat buvo įtvirtinta aiški ir paprasta informacija apie sąlygas ir naudą užsienio investuotojams. Kita vertus, tam tikri elementai atspindėjo Kinijos planinės ekonomikos modelį, kadangi valdžia esant tokiam teisiniam reguliavimui galėjo manipuliuoti ekonomikos plėtra.

2.5. Su prekyba susijusios investicinės priemonės (TRIM)

Šiuo tiriamuoju laikotarpiu Kinija dėjo daug pastangų tam, kad integruotųsi į prekybos sistemą, tad 2001 m. gruodžio 11 d. ji prisijungė prie Pasaulinė prekybos organizacijos.¹¹³ Šalies įstojimas į PPO iš tikrųjų buvo svarbus žingsnis, simbolizuojantis naujo etapo Kinijos vidaus reformų ir liberalizavimo pradžią.

---

¹¹² *Ten pat*, 9 str.

¹¹³ *Accession of the People's Republic of China*. World Trade Organization, 2001, WT/L/432 23

Pagal Susitarimą dėl su prekyba susijusių investicijų priemonių (TRIM) PPO narės turi pašalinti tam tikrus su investicijomis susijusius veiklos reikalavimus, įskaitant tuos, kurie susiję su eksporto veikla, importu ir užsienio valiutos balansavimu. Atitinkami reikalavimai yra draudžiami dėl jų iškraipančio poveikio prekybai.¹¹⁴

Prieš prisijungiant prie Pasaulio prekybos organizacijos, Kinijos teisiniame reguliavime skirtame atskiroms trimis teisinėms kategorijoms, per kurias buvo investuojama į Kiniją, buvo numatyta tam tikrų privalomų sąlygų, susijusių su eksporto veikla, verslo balanso ataskaitomis, užsienio valiuta ir žaliavų bei įrangos apsirūpinimu. Kadangi tokie reikalavimai buvo draudžiami pagal TRIMS, siekiant patenkinti įstojimo į PPO reikalavimus, Kinijos valdžia 2000 m. iš dalies pakeitė įstatymą dėl visiškai užsienio savininkų valdomų įmonių ir įstatymą dėl sutartinių bendrų įmonių, o 2001 m. buvo pakeistas ir įstatymas, skirtas reguliuoti nuosavo kapitalo bendras įmones. Tokie investuotojams skirtų teisės aktų pakeitimai buvo itin svarbus Kinijos valdžios žingsnis, siekiant įvykdyti savo įsipareigojimus pagal PPO narystę.¹¹⁵

Pirma, pagal ankstesnį teisinį reglamentavimą visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės buvo įpareigosios eksportuoti ne mažiau kaip 70 proc. savo produkcijos, išskyrus atitinkamas išimtis, pvz., pažangių technologijų įmones. Tuo pačiu atitinkami eksporto apribojimai buvo taikomi ir nuosavo kapitalo bendroms įmonėms, siekiant išlaikyti užsienio valiutos balanso reikalavimus. Tačiau pagal naujai priimtus pakeitimus tokie privalomi eksporto reikalavimai buvo panaikinti. Nors Kinija ir toliau skatino naudoti pažangias technologijas ir produktų eksportą, tačiau buvo leista kiekvienai užsienio investicinei įmonei laisvai paskirstyti savo produktus tiek vidaus, tiek ir eksporto rinkoje.¹¹⁶

Antra, vadovaujantis ankstesniu teisiniu reglamentavimu TUI įmonės buvo įpareigosios pateikti savo gamybos ir verslo planą atitinkamoms valdžios institucijoms. Toks reikalavimas atspindėjo ekonominio planavimo sistemą, kurioje pagrindinės galios buvo deleguotos valstybei, o šiuo konkrečiu atveju Kinijoje įsitvirtinusiai komunistų partijai. Tačiau naujai priimti pakeitimai panaikino šį reikalavimą. Pagal naują reglamentavimą buvo įtvirtinta, jog valdžios kontrolės galios skiriamos makroekonominiams klausimams, o ne atskirų įmonių veiklai prižiūrėti.

Trečia, pagal pirminį reguliavimą užsienio investicinės įmonės buvo įpareigosios išlaikyti pusiausvyrą tarp savo pajamų ir išlaidų užsienio valiuta. Kartu, kai užsienio

---

¹¹⁴ QIN, J. Y. *Trade, Investment and beyond: The Impact of WTO Accession on China's Legal System*. Cambridge University Press, 2007, p. 430.

¹¹⁵ MICHAEL, H.K.N. *Foreign direct investment in China: Theories and practices*. Routledge Studies in the Economies of Asia, 2013, p. 15.

¹¹⁶ GOLLELY, J. ir SONG, L. *Rising China: Global Challenges and Opportunities*. ANU Press, 2011, p. 87.

investicinė įmonė norėjo atlikti apmokėjimus ar pavedimus užsienio valiuta už Kinijos valstybės ribų, tai turėjo būti daroma iš bendrovės lėšų užsienio valiuta. Šis užsienio valiutos reikalavimas buvo pašalintas. Po pakeitimo, esant naujam teisiniam režimui, tokie užsienio investuotojų įmonė galėjo įsigyti užsienio valiutą iš komercinių bankų atitinkamai įpareigojant juos laikytis tam tikrų užsienio valiutos kontrolės taisyklių.

Ketvirta, tiesioginės užsienio investicinės įmonės pagal ankstesnius įstatymus privalėjo teikti pirmenybę vidaus tiekėjams, apsirūpinant žaliavomis ir įranga. Nauji pakeitimai leido laisvai įsigyti žaliavas, degalus, komponentus ir pan., tiek ir Kinijos vidaus rinkoje, tiek ir už jos ribų, be prioritetinių reikalavimų, teikiančių pirmenybę vietiniams tiekėjams.

Iš to, kas išdėstyta, darytina išvada, jog įtvirtinti nauji pokyčiai nei tik paskatino augančias ir besikeičiančias užsienio investicijas, bet kartu priartino Kiniją prie pasaulinių standartų. Taip pat vyrauja ir nuomonė, jog vienas iš motyvų, skatinusių prisijungimą prie Pasaulio prekybos organizacijos, buvo siekis tęsti valdžios pradėtas reformas bei kartu įtvirtinti apsauginį mechanizmą kaip tų reformų garantą.¹¹⁷

---

¹¹⁷ CLARKE, D. C. *China 's Legal System and the WTO: Prospects for Compliance*. Washington University Global Studies Law Review, 2003, p. 97.

III. TIESIOGINIĖS UŽSIENIO INVESTICIJOS 2006 – 2015

Augantys poreikiai dėl švelnesnio teisinio reglamentavimo bei subalansuoto ir pastovaus ekonomikos augimo palaikymo buvo itin aktualūs Kinijos politikai 2006–2015 m. Sušvelnėjusi ir investicijoms palanki aplinka labai apribojo centrinės valdžios gebėjimą kontroliuoti teisinį reglamentavimą, kuriuo siekta veiksmingiau sumažinti rinkos riziką ir nepastovumą bei užtikrinti ekonomikos efektyvumą.

Pažymėtina, jog Vakarų paradigma pripažino Kinijos transformacijos išskirtinumą. Kartu Kinijos istorija ir patirtis TUI yra ypatinga, nes ji priėmė daugelį kompromisų, kurie būtų laikomi kultūriniu, politiniu ir konstituciniu požiūriu unikaliais kitai šaliai.

Šiame skyriuje pagrindinis dėmesys skiriamas užsienio investicijų politikos ir teisės raidai nuo 2006 iki 2015 metų, apibendrinant naujas galimybes bei iššūkius. Pirma, apžvelgiama ideologinė sistema, kadangi minėtu laikotarpiu nebuvo įvykdyta jokių šiam tiriamajam darbui aktualių konstitucijos pakeitimų. Pagrindinė tema buvo rinkos ir valdžios santykių subalansavimo pripažinimas, skatinant vieningą patekimą į rinką. Be to, buvo skatinama skaidri, sąžininga ir atvira rinka. Raginta toliau reformuoti valdžios funkcijas, kad būtų užtikrinta nauda užsienio investuotojams. Toliau atskirai bus aptarta nauja teisinė kintamųjų palūkanų subjektų (VIE) struktūra, plačiai naudojama užsienio investuotojų, siekiančių investuoti į draudžiamas arba ribojamas pramonės sritis. Atskirai tiriama Kinijos valdžios reakcija į paplitusią tokių struktūrų naudojimo praktiką ir pateikiamas „Alibaba“ kompanijos teisinės situacijos vertinimas, kartu analizuojant rizikas, su kuriomis susiduria užsienio investuotojai investuodami į įmonę, vykdančią veiklą per VIE struktūras.

3.3. Ideologinė aplinka

Pagrindinis užsienio investicijų sistemos klausimas nuo 2006 m. buvo rinkos ir centrinės valdžios santykis socialistinio modernizavimo kontekste. Buvo bandoma surasti būdą, kaip suderinti centrinės valdžios politinius interesus išlaikant tikslingą gerovę, susijusią su sutarties laisve ir teisinės valstybės interesais. Šiame skyriuje daugiausia dėmesio skirta naujiems ideologinės sistemos pokyčiams 2006–2015 m., atsižvelgiant į užsienio investicijas, peržiūrint XVII - ojo ir XVIII - ojo partijos kongreso metu pasiūlytas politikos kryptis ir principus.

2007 m. spalio 15–21 d. Pekine įvyko XVII - asis Kinijos komunistų partijos kongresas. Jo metu buvo apibendrintos ankstesnės reformos ir veiklos kryptys. Pagrindinis kongreso politinis dėmesys buvo skirtas toliau plėtoti Kinijos ekonominę vystymąsi bei nuolatines

rinkos reformas, užtikrinant reguliarią Kinijos integraciją į pasaulinę sistemą.¹¹⁸ Taip pat buvo iš naujo apibrėžtas socializmas su Kinijos ypatumais ir paraginta reformomis sukurti pagrįstą, veiksmingą ir saugią finansų sistemą. Kartu pažadėta toliau plėtoti TUI režimą atsižvelgiant į globalizacijos pokyčius ir vadovaujantis abipusės naudos principu.¹¹⁹ Partijos kongreso metu apibrėžtas socialistinis kelias su Kinijos ypatumais atskleidė istorinį tęstinumą nuo pat socialistinio modernizavimo pradžios.

Vienas svarbiausių politikos tikslų buvo sukurti visapusišką ekonomikos sistemą ir modernią rinkos ekonomiką. Remiantis Hu Jingtao, komunistų partijos lyderio, ataskaita, šalis ir toliau siekė palaikyti savo rinkos ekonomikos kūrimo politiką, tačiau Kinijos rinkos ekonomika skyrėsi nuo pažengusių Vakarų šalių ekonomikos, nes valstybės valdžia ir toliau išliko svarbiausia. Valstybinė ekonomika reiškė, kad centrinės ir regioninės valdžios institucijos ir toliau išlaikė daugelio stambių komercinių korporacijų ir įmonių kontrolę ir kontrolinį akcijų paketą.¹²⁰ Kartu pažymėtina, jog nepaisant raginimų siekti didesnio politinio pliuralizmo, partija savo XVII - ajame partijos kongrese nepatvirtino jokių didesnių politinių reformų ir toliau aiškiai nurodė, kad jos galios monopolija tęsis. Pasak sekretoriaus Hu, šalis taip pat pritarė tikslui atsisakyti grynai investicinio ir į eksportą orientuoto ekonomikos augimo modelio, siekiant įtvirtinti vidaus vartojimo didinimą.¹²¹

2013 m. lapkričio 15 d. Kinijos komunistų partijos XVIII - ojo nacionalinio kongreso trečiosios plenarinės sesijos metu buvo priimta Kinijos komunistų partijos centrinio komiteto rezoliucija dėl kai kurių svarbiausių klausimų, susijusių su išsamiu reformų tobulinimu. Buvo pripažinta, jog pagrindinė reformos tema yra pusiausvyros tarp valdžios vaidmens ir rinkos užtikrinimas. Kartu buvo paraginta globalizacijos sąlygomis bendradarbiauti su užsienio verslu, taip užtikrinant integraciją ir abipusę naudą. Atsižvelgiant į užsienio investicijų sistemą, rezoliucijoje teigiama, kad egzistuoja pernelyg didelis valdžios kišimasis.

Pažymėtina, jog rezoliucijoje išvardytos gairės, kuriomis buvo siekiama skatinti naują rinkos reformą. Pirma, įtvirtinta, jog privataus sektoriaus ir viešojo sektoriaus turtas yra vienodai neliečiami. Pažymėtina, jog toks principas yra XVI - ojo partijos kongreso įsipareigojimo pratęsimas. Kaip minėta anksčiau ir 2004 m. Konstitucijoje taip pat buvo

---

¹¹⁸ DUMBAGH, K. *China's 17th Communist Party Congress, 2007: Leadership and Policy Implications*. CRS report for congress, 2007, p. 2.

¹¹⁹ Hu Jintao pranešimas 17-osios partijos kongrese. Hu Jintao's report at 17th Party Congress, 2007.

¹²⁰ YAO, S. *China's new economic policy initiatives from the 17th national congress of the Chinese communist party – beginning of the the final push to make CHina the next sperpower*. University of Nottingham. China Policy Institute, 2007, p. 18

¹²¹ Hu Jintao pranešimas 17-osios partijos kongrese. Hu Jintao's report at 17th Party Congress, 2007.

deklaruota privačios nuosavybės apsauga.¹²² Antrasis principas - vieninga prieiga prie rinkos - susijęs su rinkos reforma, suteikiant vidaus įmonėms ir užsienio investuotojams vienodą statusą ir požiūrį. Trečia, nediskriminacinis požiūris į užsienio investuotojus.

Lyginant XVII – aji bei XVIII - aji partijos kongresus, pažymėtina, jog pastarasis nurodė išsamesnę Kinijos finansinės reformos politiką. Trečioji XVIII - osios CPC kongreso plenarinė sesija sutelkė dėmesį į patekimą į rinką. Tuo pačiu, jos metu buvo aiškiai pripažinta struktūrinės problemos, susijusios su investavimo taisyklėmis ir buvo žadame jų reformos.

Ideologinė sistema, susijusi su užsienio investicijų teise ir politika, daugiausia buvo orientuota į patekimo į rinką ir investicinės aplinkos skaidrumo klausimus. Apskritai, ideologinė sistema per šį laikotarpį atskleidė istorinį tęstinumą, dar labiau sušvelnindama rinkos apribojimus bei pagrįstai pritaikydama valdžios įsikišimo vaidmenį. Rezultatai ne visada buvo tobuli, tačiau įsipareigojimas kurti geresnę ir atviresnę investicinę aplinką su tolesne pasauline integracija nepasikeitė.

3.4. Kintamųjų palūkanų subjektų (VIE) struktūra

Pastaruoju metu didžiausios Kinijos interneto įmonės patenka į JAV vertybinių popierių biržą, kad padidintų finansinį kapitalą. Kaip žinoma, bendrovė didina finansinį kapitalą, kotiruodama savo akcijomis biržoje.¹²³ Tokiame procese investuotojas įsigyja akcijas ir gauna bendrovės nuosavybės dalį.¹²⁴ Tačiau tai netaikoma daugiau nei pusei Kinijos Liaudies Respublikoje įsteigtų bendrovių, kurios yra įtrauktos į JAV akcijų biržos sąrašus.

Kaip minėta anksčiau, KLR valdžia riboja tiesiogines užsienio investicijas atitinkamose pramonės sektoriuose (vienas iš jų yra interneto sektorius). Dėl šios priežasties siekiant apeiti tokius apribojimus, Kinijos interneto bendrovės naudoja sudėtingą ir labai rizikingą investavimo struktūrą, vadinamą kintamųjų palūkanų subjektais (VIE).¹²⁵ Tokia neproporcinga kontrolės struktūra padeda steigėjams ar kontroliuojantiems akcininkams išlaikyti kontrolę po pradinio viešo akcijų siūlymo (IPO) su mažesniu kapitalo įnašu.¹²⁶

¹²² 11 str. Kinijos Liaudies Respublikos Konstitucija 2004.

¹²³ JOHNSON, K. *Variable Interest Entities: Alibaba's Regulatory Work-Around to China's Foreign Investment Restrictions*. Loyola University Chicago International Law Review. Volume 12, Issue 2, 2015, p. 249.

¹²⁴ SCHMIDT, M. *Owners Equity, Net Worth, Book Value. Explaining Definitions, Meaning, Owners Equity Examples*. Business Encyclopedia, 2015.

¹²⁵ HARRIS, D. *VIEs In China. The End Of A Flawed Strategy*. China Business, legal news, 2011.

¹²⁶ MEHAFFY, T. ir LIN, Y. H. *Open Sesame: The Myth of Alibaba's Extreme Corporate Governance and Control*. Brooklyn Journal of Corporate, Financial & Commercial Law, 2016, p. 438.

Pati paprasčiausia ir pagrindinė VIE struktūra apima tris subjektus: pirma, juridinį asmenį, esantį Jungtinių Amerikos valstijų akcijų biržos sąraše, kurio buveinė yra ofšoriniame finansiniame centre, paprastai Kaimanų salose, antra, visiškai užsienio savininkų valdomą įmonę (WFOE) ir trečia įmonę, kurios buveinė yra Kinijos teritorijoje.¹²⁷

Tokioje struktūroje JAV investuotojai įsigyja akcijas įmonės, esančios JAV akcijų biržoje. Ši, dažniausiai Kaimanų saloje įkuriama kompanija, įsteigia visiškai jai priklausančią dukterinę įmonę - WFOE. Kontroliuojančioji įmonė jungia užsienio investuotojus su Kinijos teritorijoje turinčia buveinę įmone per sudėtingas teises sutartis, kurias sudaro WFOE.¹²⁸ Nors užsienio savininkų valdoma įmonė ir negali veikti ribotame sektoriuje, ji suteikia užsienio investuotojams galimybę gauti pagrindinės bendrovės pajamas. Svarbu paminėti, jog tokie susitarimai nesuteikia faktinės nuosavybės teisės veikiančioje Kinijos įmonėje. Pačios veiklos kontrolė ir toliau lieka Kinijos teritorijoje buveinę turinčioje įmonėje, taip nepažeidžiant Kinijos įstatymų, tuo pačiu tokioje struktūroje užsienio investuotojai gauna ekonominę naudą tik iš sutartinių susitarimų.

Šios sutartys apima:

1) paskolos sutartį, pagal kurią pajamos tenka Kinijos bendrovei, nukreipiant biržoje kotiruojamas bendrovės lėšas per visiškai užsienio savininkų valdomą įmonę Kinijoje;

2) susitarimas dėl kapitalo įkeitimo, šiuo atveju Kinijos įmonės savininkai įkeičia savo kapitalą kaip jų veiklos garantą WFOE pagal paskolos sutartį;

4) įgaliojimo sutartis, kuri suteikia WFOE teisę balsuoti akcininkų susirinkimuose;

5) techninio aptarnavimo sutartis, kuri suteikia WFOE teises į likutinį VIE pelną, kuris gaunamas mainais už tokias paslaugas kaip svetainės priežiūra, pardavimo paslaugos, mokymas ir administracinė pagalba.

Pažymėtina, jog nėra reikalaujama, kad atitinkamos Kinijos valdžios institucijos patvirtintų minėtus susitarimus, naudojamus VIE struktūrų kūrimui, ir kartu nėra įtvirtinta aiškaus draudimo šalies teisiniame reguliavime kurti kintamųjų palūkanų subjektus. Kita vertus, užsienio ūkio subjekto kontrolė yra tokia visapusiška, kad susitarimas laikomas nuosavybės ekvivalentu pagal JAV apskaitos taisykles. Tačiau, kadangi nėra faktinių

---

¹²⁷ SHI, S. Y. *Dragon's House of Cards: Perils of Investing in Variable Interest Entities Domiciled in the People's Republic of China and Listed in the United States*. Fordham International Law Journal. Volume 37, Issue 4 2014, p. 1277.

¹²⁸ JOHNSON, K. *Variable Interest Entities: Alibaba's Regulatory Work-Around to China's Foreign Investment Restrictions*. Loyola University Chicago International Law Review. Volume 12, Issue 2, 2015, p. 253.

užsienio akcijų nuosavybės, šios VIE struktūros sugeba funkcionuoti Kinijoje, apeidamos aiškias taisykles, ribojančias užsienio investuotojų galimybes.

Interneto pramonė buvo pirmoji, kuri pripažino VIE struktūrą, o kitos pramonės šakos greitai sekė tokiu pačiu pavyzdžiu. Šiandien yra daugiau nei šimtas KLR įsisteigusių įmonių, kurių akcijos yra įtrauktos bei jomis prekiaujama Jungtinių Amerikos Valstijų akcijų biržose naudojant kintamųjų subjektų struktūras, įskaitant daugumą Kinijos interneto milžiniškų įmonių tokiu kaip Sina, Baidu, Sohu ir Tudou.

Pagrindinis VIE struktūros pritraukimas, ypač įmonėms, veikiančioms ribotame ar draudžiamame sektoriuje, yra galimybė pasiekti užjūrio sąrašą ir užsienio investicijas be poreikio gauti Kinijos valdžios pritarimą ar peržiūrą. Viena vertus, naudojantis šiomis struktūromis, daugybė vidaus įmonių, įskaitant daugybę perspektyvių naujos kartos bendrovių, galėjo pasiekti pagrindines pasaulio kapitalo rinkas, suteikiant jiems papildomų finansavimo šaltinių. Kita vertus, tokios struktūros leido užsienio investuotojams apeiti Kinijos valdžios įtvirtintus užsienio investicijų reikalavimus ir reglamentus ir dalyvauti užsienio pramonės investicijose, kurios ribojamos arba draudžiamos, o tai kelia didelį tiesioginį iššūkį nacionaliniam užsienio investicijų administravimui ir, be abejo, ekonominiam saugumui.

Pagrindinė problema dėl šių sutarčių yra ta, kad jos nėra pripažįstamos pagal Kinijos teisę. Kita vertus, kadangi valdžia nei patvirtino, nei paneigė tokių struktūrų egzistavimą, vyrauja prielaida, jog tai galėtų būti kaip tylus valdžios sutikimas su jų egzistavimu. Laikytina, kad jei nėra geresnės alternatyvos investuoti į KLR draudžiamus sektorius, VIE pasirinkta investavimo struktūra ir toliau bus naudojama.

3.4.1. Kinijos valdžios reakcija į kintamųjų palūkanų subjektų egzistavimą

Nors VIE struktūra pagrinde naudojama siekiant išvengti KLR tiesioginių užsienio investicijų apribojimų daugiau nei dešimtmetį, vis dėlto egzistuoja keli esminiai Kinijos įgaliotų valdžios institucijų sprendimai, kurie verčia abejoti tokių struktūrų teisine galia. Atkreiptinas dėmesys, jog pastaruoju laikotarpiu Kinijos valdžios veiksmai teisinio reguliavimo srityje tiek vietos, tiek nacionaliniu lygmeniu patvirtina, jog bendras kintamųjų subjektų struktūros panaikinimas palaipsniui yra vis labiau tikėtinas.¹²⁹

---

¹²⁹ JOHNSON, K. *Variable Interest Entities: Alibaba's Regulatory Work-Around to China's Foreign Investment Restrictions*. Loyola University Chicago International Law Review. Volume 12, Issue 2, 2015, p. 261.

Atkreiptinas dėmesys, kad jau kelis kartus KLR valdžios institucijos paskelbė viešus pareiškimus, įspėjančius užsienio investuotojus nenaudoti kintamųjų palūkanų subjektų struktūrų konkrečiose pramonės šakose. Pirmąjį kartą, 2006 m. KLR Informacijos pramonės ministerija (MII) paskelbė pranešimą dėl užsienio investuotų pridėtinės vertės administravimo stiprinimo telekomunikacijų verslo operacijose, nurodydama, kad ji atidžiai stebės į interneto įmonių naudojamas VIE struktūras. Vis dėlto konkrečių draudimų nebuvo išreikšta. Antrasis įspėjimas 2009 m. buvo paskelbtas dėl internetinių žaidimų sektoriaus. 2009 m. rugsėjo mėn. KLR bendroji spaudos ir leidybos administracija (GAPP) kartu su Nacionaline autorių teisių administracija ir Nacionaline kovos su pornografija ir neteisėtais leidiniais įstaiga paskelbė pranešimą, susijusį su internetinių žaidimų sektoriumi.¹³⁰ Šis pranešimas buvo aiškus oficialus patvirtinimas, kad Kinijos valdžia gerai žino apie VIE struktūrų egzistavimą ir jų naudojimą. Jame buvo aiškiai draudžiama naudoti technologinę paramą ar kitus susitarimus, leidžiančius užsienio investuotojams kontroliuoti interneto žaidimų operacijų paslaugas Kinijoje.

Atsižvelgiant į tokius valdžios veiksmus darytina išvada, jog abiem minėtais atvejais Kinijos valdžios tikslas buvo ne uždrausti VIE struktūras, bet skirti didesnę apsaugą atitinkamiems pramonėms sektoriams.

Vietos valdžios lygmeniu tam tikros provincijų valdžios institucijos taip pat uždraudė kurti naujas VIE struktūras. Pavyzdžiui, vietos valdžios institucija uždraudė Amerikos bendrovei, turinčiai VIE struktūrą, platinti savo akcijas JAV akcijų biržoje. „Buddha Steel“ buvo Jungtinių Amerikos Valstijų bendrovė, kuri įsigijo Honkongo kompaniją „Gold Promise“. Honkongo bendrovė turėjo visiškai jai priklausančią dukterinę įmonę Kinijoje (WFOE). Savo ruožtu buvo sudaryta kintamųjų palūkanų subjektų struktūra bei atitinkami sutartiniai susitarimai, suteikiantys JAV kompanijai galimybę kontroliuoti plieno bendrovės ekonominę naudą Hebei provincijoje (Kinijoje). Vėliau įmonei siekiant pradėti viešą akcijų platinimą Jungtinių Amerikos Valstijų akcijų biržoje 2011 m. kovo mėn. Hebei provincijos vietos valdžios institucijos informavo veikiančią įmonę, kad VIE susitarimai „prieštarauja dabartinei Kinijos valdymo politikai, susijusiai su užsienio investicijų įmonėmis, ir prieštarauja viešajai tvarkai“.¹³¹ Laikytina, kad tokie Hebei provincijos veiksmai buvo labiau orientuoti į konkrečios pramonės srities apsaugą, kartu pažymint, jog tokie vietos valdžios institucijų veiksmai Hebei buvo „vienkartinis“. Tikroji politikos permaina labiau tikėtina iš centrinės valdžios Pekine.

---

¹³⁰ SHOESMITH, T. M. *PRC Challenge to Variable Interest Entity Structures?* Pillsbury, China Corporate & Securities, 2011, p. 2.

¹³¹ *Ten pat*, p. 2.

Kartu atkreiptinas dėmesys, jog jau dvejose Kinijos tarptautinio ekonominio ir prekybos arbitražo Šanchajaus komisijos bylose bei vienoje Kinijos Liaudies Respublikos Aukščiausiojo Teismo sprendime buvo paskelbti VIE susitarimai bei panašūs sutartiniai susitarimas negaliojančiais.

Aukščiausiasis Liaudies teismas, KLR teisminis organas, nusprendė, kad sutartiniai susitarimai, nagrinėjami Chinachem byloje, panašūs į VIE struktūras, yra neteisėti¹³². Teismas nustatė, kad sutartys, sudarytos tarp Honkongo verslo įmonės „Chinachem Financial Services Limited“ ir KLR dominuojančios bendrovės „China Minsheng Banking Corp.“, buvo aiškiai skirti apeiti Kinijos taisykles ir veiksmai buvo pagrįsti neteisėtais ketinimais. Šiuo konkrečiu atveju įmonė „Chinachem Financial Services Limited“ (Hon Kongo kompanija) norėjo investuoti ir įsigyti „Minsheng Bank“ akcijų paketą, tačiau egzistavo KLR įstatymų nuostatos, draudžiančios užsieniečiui investuotojui įsigyti Kinijos finansų įstaigos akcijas. Dėl šios priežasties „Chinachem“ pavedė „China Small and Medium Enterprise Investment“ įmonei, įsisteigusiai Kinijoje, investuoti į Minsheng banką jos vardu. Vėliau, kai „China Small and Medium Enterprise Investment“ atsisakė mokėti „Chinachem“ dividendus gautus iš „Minsheng Bank“, „Chinachem“ kreipėsi į teismą. 2012 m. pabaigoje Aukščiausiasis Liaudies teismas patvirtino, kad „Chinachem“ patikėtos investicijos tikslas buvo apeiti draudžiančias KLR teisės aktų nuostatas (užsienio investuotojai negalėjo investuoti į Kinijos finansų įstaigas). Buvo konstatuota sutarčių teisės pažeidimas - teisėta forma, apimanti neteisėtą tikslą. „Chinachem“ ir „China Small and Medium Enterprise Investment“ sutartis buvo paskelbta negaliojančia. Darytina išvada, kad nors ir Chinachem-Minsheng byla nebuvo tiesiogiai susijusi su VIE struktūra, tačiau joje buvo iškelti keli probleminiai aspektai susiję su VIE struktūros galiojimu. Šis sprendimas parodė, kad tokios sudėtingos investicinės schemos nebus paisoma, jei jos sudarytos siekiant išvengti aiškių Kinijos teisės aktų reikalavimų. Teismo sprendimas buvo naujusias ženklas, kad Kinijoje jau seniai toleruojami užjūrio kapitalo srautai į ribotus ekonomikos sektorius, gali sumažėti. Kita vertus, kiekvienu konkrečiu atveju situacijos negali būti visiškai identiškos, tad, manytina, jog Kinijos teismai kitų įmonių, naudojančių VIE struktūras, atžvilgiu gali priimti priešingus sprendimus.

Be to, byloje nagrinėtoje Kinijos Tarptautinės ekonomikos ir prekybos arbitražo Šanchajaus komisijoje buvo paskelbtas sutarčių, suteikiančių užsienio investuotojams kontrolę, ir sudarytų tarp visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės Kinijoje (WFOE) ir vietinės žaidimų įmonės, negaliojimas. Šiuo atveju telekomunikacijų sektorius buvo

---

¹³² Kinijos Liaudies Respublikos Aukščiausiasis Liaudies teismas Pekine. 2012 m. sprendimas byloje *Chinachem Financial Services Ltd v. China Small and Medium Enterprise Investment Co. Ltd.*

priskirtinas prie draudžiamųjų sektorių, kuriuose užsienio investicijos buvo nepageidaujamos. Sprendime konstatuota, jog užsienio kontrolės susitarimai, sudaryti dėl netiesioginės ir *de facto* WFOE vidaus operacinės bendrovės kontrolės, buvo sukurti teisėtai siekiant nuslėpti neteisėtus tikslus ir buvo pripažinti negaliojančiais.

Atsižvelgiant į Kinijos valdžios veiksmus kyla daug abejonių dėl pasitikėjimo investicine priemone, žinoma kaip kintamųjų palūkanų subjektas (VIE). Su įvairiomis diskusijomis apie VIE struktūros ir pirmiau minėto Chinachem bylos ir arbitražo bylų panašumais, VIE struktūros galiojimas ir teisėtumas tampa praktine problema. Minėti atvejai rodo, kad teismas ar arbitražas gali panaikinti VIE struktūroje sudarytas sutartis ar susitarimus dėl KLR užsienio investicijų ribotose ar draudžiamosiose pramonės sektoriuose. Atsižvelgiant į teisės aktų ir oficialių nuostatų neapibrėžtumą, dėmesys turėtų būti skiriamas kintamųjų palūkanų subjektų struktūros gerinimo mechanizmui ir metodams, o svarbiausia - apsaugoti investuotojus, o ne struktūros teisėtumą.

3.4.2. Alibaba kompanijos teisinis vertinimas

Pastaraisiais metais daugiau nei šimtas Kinijos bendrovių pradėjo naudoti VIE struktūrą savo ofšorinėms kompanijoms tam, kad apeitų Kinijos valdžios taikomus apribojimus. Kaip ir daugelis Kinijos bendrovių taip ir Kinijos elektroninės komercijos interneto milžinas „Alibaba“ naudojo VIE struktūrą, siekiant savo akcijomis kotiruoti Jungtinių Amerikos Valstijų vertybinių popierių biržoje.¹³³ Šios įmonės išskirtinumas pasireiškė tuo, jog 2014 m. rugsėjo mėn. Alibaba akcijos tapo didžiausiu pradiniu viešuoju pasiūlymu (IPO) JAV istorijoje.¹³⁴

Be VIE nuosavybės struktūros, Alibaba kompanija, skirtingai nuo daugelio kitų JAV akcijų biržoje savo akcijas kotiruojančių Kinijos įmonių, nepasirinko dvigubos klasės akcijų struktūros, bet sukūrė - viešai neatskleistą partnerystę. 2010 m. liepos mėn. „Alibaba“ formalizavo savo įmonės partnerystę įsteigdamą „Lakeside Partners L.P., Kaimanų salos ribotos atsakomybės bendrovę, pavadintą „Lakeside Gardens“ gyvenamųjų namų bendruomenės vardu, kurioje Jack Ma ir kiti steigėjai pradėjo Alibaba įmonės veiklą 1999 m. „Alibaba“ įstatai suteikia šiai partnerystei išimtinę teisę paskirti daugumą valdybos narių, nepaisant to, kiek šie asmenys turi „Alibaba“ partnerystės akcijų. Šią partnerystę sudaro aukščiausio lygio vadovai, kurie vadovauja „Alibaba“ grupei, o du

---

¹³³ CLOVER, C. *Alibaba IPO shows Foreign Investors Able to Skirt Restrictions*, Financial Times, 2014, p. 3.

¹³⁴ BARRETO, E. *Alibaba IPO Ranks as World's Biggest After Additional Shares Sold*, Reuters, 2014, p. 7.

pagrindiniai „Alibaba“ įkūrėjai (t. Y. „Jack Ma“ ir „Joe Tsai“) galiausiai kontroliuoja partnerystę.¹³⁵ Toks kontrolės stiprinimo mechanizmas skiriasi nuo tradicinio „vienos akcijos, vieno balso“ akcininkų balsavimo teisių principo ir visiškai atskiria akcininkų nuosavybės dalį nuo įmonių kontrolės. Pagal šią struktūrą bendrovės akcijų nuosavybė nėra prilyginama balsavimo teisėms. Vadovaujantis Alibaba SEC paraiškos forma, pirmenybę suteikiančių akcijų struktūra riboja užsienio investuotojų galimybę daryti įtaką svarbiems įmonės sprendimams, įskaitant visus klausimus, kurie yra svarstomi valdybos lygmenyje.

Ši išskirtinė teisė suteikiama atitinkamiems asmenims nominuoti kandidatus taip pat turi panašų poveikį kaip ir dviejų klasių akcijos - labiausiai paplitusi neproporcinga kontrolės priemonė, kurią priėmė JAV įmonės. Kaip ir „Alibaba“ partnerystė, taip ir dvigubos klasės akcijos leidžia steigėjams valdyti didžiąją valdybos rinkimų balsų dalį, išlaikant santykinai nedidelę ekonominių teisių dalį.¹³⁶ Tačiau yra ir skirtumų nuo dvigubos klasės akcininkų struktūros, kurią naudoja bendrovės, tokios kaip „Google“ ar „Facebook“, kuri išleidžia dvi akcijų klases, iš kurių viena suteikia steigėjams plačias teises ir privilegijas virš įprastų bendrų akcininkų. Priešingai, pagal Alibaba struktūrą partnerystė veiksmingai kontroliuoja „Alibaba“ valdybą, nepaisant to, kad jai priklauso tik mažumos akcinės bendrovės akcijų paketas. Tokia kontrolės struktūra panaši į nuosavybės struktūros tipą, vadinamą „kontroliuojančia mažumos struktūra“, kai akcininkas kontroliuoja bendrovę, turėdamas tik nedidelę dalį akcijų.¹³⁷

Kilęs ginčas tarp „Alibaba“ ir jos didžiausio užsienio investuotojo „Yahoo“ atskleidė riziką, kurią JAV investuotojai patiria perkant Kinijos interneto bendrovių, sukurtų pagal kintamųjų palūkanų subjektų struktūrą, akcijas. JAV interneto kompanija „Yahoo“ 2005 m. tapo viena iš didžiausių „Alibaba“ užsienio investuotojų, įsigijusi maždaug 40% ofšorinės holdingo bendrovės akcijų. Tuo tarpu „Alibaba“ (kontroliuojančioji kompanija) per VIE susitarimą sukūrė „Alipay“ - Kinijos mokėjimo paslaugų įmonę, panašią į „PayPal“. Iš „Yahoo“ perspektyvos buvo tikėtasi, jog tokia mokėjimo paslaugų priemonė jam, kaip pagrindiniam investuotojui ir akcininkui, suteiks dideles galimybes. Tačiau, nepaisant to, kad „Yahoo“ buvo kartu pripažintas ir valdybos nariu, jis neturėjo galimybės įtakoti „Alibaba“ sprendimo įsteigti „Alipay“ kaip atskirą subjektą, kontroliuojamą tik Jack Ma (elektroninės komercinės bendrovės „Alibaba Group“ įkūrėjo). Šioje situacijoje Jack

¹³⁵ MEHAFFY, T. ir LIN, Y. H. *Open Sesame: The Myth of Alibaba's Extreme Corporate Governance and Control*. Brooklyn Journal of Corporate, Financial & Commercial Law, 2016, p. 439.

¹³⁶ ORSAGH, M. *Dual Class Shares: From Google to Alibaba, Is it a Troubling Trend for Investors?* Corporate Governance, Standards, Ethics and Regulations (SER), 2014.

¹³⁷ LUCIAN, A.B., KRAAKMAN, R., ir TRIANTIS, G. *Stock Pyramids, Cross-Ownership and Dual Class Equity: The Mechanisms and Agency Costs of Separating Control from Cash-Flow Rights*. NBER Working Paper No. 6951, 2000, p. 295.

Ma padarė drąsų, vienašališką sprendimą nutraukti „Alipay“ VIE struktūra ir perkelti 70% „Alipay“ nuosavybės iš ofšorinės holdingo bendrovės į atskirą subjektą, kurio buveinė įsteigta Kinijoje. Ma gynė šį prieštaringą sprendimą kaip būtiną žingsnį, kad „Alipay“ būtų leidžiama įsigyti atitinkamą Kinijos Liaudies banko veiklos licenciją, kadangi pagal Kinijos įstatymus visos šalies mokėjimo paslaugų įmonės privalo gauti licenciją norėdamas užsiimti finansine veikla. Be to, centrinio banko ribotos licencijos suteikiamos tik vietiniams subjektams, paliekant dviprasmiškas taisykles, susijusias su užsienio investuotojais. Taigi „Yahoo“ turima nuosavybė „Alipay“ išskėlė problemą, susijusią su bendrovės gebėjimu gauti internetinę mokėjimo licenciją. Tačiau „Yahoo“ teigia, kad jis nežinojo apie perkėlimą daugiau kaip šešis mėnesius po sandorio užbaigimo.

Po kelių mėnesių ginčo „Alibaba“ ir „Yahoo“ pranešė, kad išsprendė nesutarimą. Nors pasiektas susitarimas leidžia „Yahoo“ dalytis ateities Alipay pelnu, analitikai nėra įsitikinę, kad atsiskaitymas yra pakankamas, kad kompensuotų „Yahoo“ už „Alipay“ ekonominės vertės praradimą.

Šis neseniai įvykęs ginčas atskleidžia galimas rizikas užsienio investuotojams, tokias, su kuriomis šiuo atveju susidūrė „Yahoo“, investavęs į įmonę su kintamųjų palūkanų subjektų struktūra. Tokia struktūra ir neatskleista partnerystė sudaro galimybę Alipay atlikti neatskleistą perkėlimą, paliekant akcininkus (šiuo atveju „Yahoo“) nežinioje dėl pagrindinių verslo sprendimų. Be rizikos, susijusios su įmonės struktūra, užsienio investuotojai privalo pasitikėti Kinijos teismų sistema, kad užtikrintų sutartinių įsipareigojimų, kurie yra VIE struktūros pagrindas, vykdymą. Pagrindinės sandorio šalies kontroliuojama teismų sistema kartu su nepatikima Kinijos reguliavimo aplinka kelia dar didesnę riziką, kai užsienio investuotojai siekia apginti savo teises ginčiuose su Kinijos subjektais.

Galima teigti, kad VIE struktūra priklauso nuo to, ar užsienio investuotojai faktiškai kontroliuoja Kinijos Liaudies Respublikoje buveinę turinčią įmonę. Atsižvelgus į tai galima teigti, jog Kinijos valdžia gali laisvai interpretuoti susijungimo ir įsigijimo sandorius. Taisyklės aiškiai parodo, kad VIE struktūra yra sukurta siekiant išvengti KLR reguliavimo apribojimų. Todėl daugelis abejoja, kiek ilgai VIE struktūra gali išgyventi. Neaiškios teisinių normų formuluotės suteikia KLR reguliavimo institucijoms daug diskrecinių galių nustatant tokių struktūrų teisėtumą. Vis dėlto spėjama, jog užsienio investicijų politika ir toliau keisis, nes VIE struktūra įgis vis didesnio susidomėjimo, kadangi Kinijos ekonomika ir toliau augs, tad vis daugiau ribotų pramonės šakų, neprieinamų užsieniečiams investuotojams, siekia finansinio kapitalo.

Kaip aptarta anksčiau, pagal Kinijos įstatymus interneto sektoriuje yra draudžiamos užsienio investicijos. Šie apribojimai didžiaja dalimi yra priežastis, dėl kurių VIE struktūros egzistuoja ir įmonės akcijomis gali būti kotiruojama JAV akcijų biržose. Tokių apribojimų panaikinimas sumažintų poreikį kurti kintamųjų palūkanų subjektų įmones. Nepaisant aptartų pavojų, VIE yra vienintelis dabartinis tinkamas mechanizmas užsienio investicijoms Kinijos interneto sektoriuje. Taip pat, laikytina, jog pačios VIE struktūros nėra tikrasis problemos šaltinis, problema slypi Kinijos Liaudies Respublikos politikoje bei teisinėje sistemoje. Tokia reguliavimo politika ir teisinė sistema trukdo potencialiam šalies ekonomikos augimui ir yra pagrindinė užsienio investuotojų grėsmė subsidijuojant Kinijos interneto bendroves.

Be to, Kinijos ribota finansų rinka sukelia sunkumų Kinijos įmonėms gauti reikiamą kapitalą šalyje, todėl Kinijos interneto bendrovės, norinčios išplėsti ir pritraukti lėšas, turi mažai pasirinkimo galimybių, kaip naudoti VIE struktūrą, kad gautų užsienio kapitalą. Kinijos ribota finansų rinka ne tik sukelia nereikalingą riziką investuotojams, nes Kinijos įmonės skatina taikyti VIE struktūrą, bet taip pat riboja potencialų Kinijos interneto įmonių, galinčių efektyviau pasiekti kapitalą, augimą. Atlaisvindama finansų rinkas, Kinija suteiktų daugiau vidaus kapitalo, sumažindama Kinijos interneto įmonių poreikį pasinaudoti VIE struktūra.

Šiandien VIE struktūra išlieka rizikinga investicija JAV investuotojams ir nesaugi priemonė Kinijos bendrovėms, tokioms kaip Alibaba. Tačiau šiuo metu VIE yra vienintelė perspektyvi struktūra, skirta Kinijos interneto ir technologijų bendrovėms pritraukti pakankamą finansinį kapitalą, kad išliktų konkurencingos pasaulio ekonomikos veikėjos. Dėl šios priežasties laikytina, kad Kinija nepaskelbs VIE struktūros kaip nelegalios ir neteisėtos, nes ji ir toliau prisideda prie visos šalies ekonominės naudos. Kita vertus, naujai pasiūlyti įstatymai gali nustatyti priešingai.

IŠVADOS

1. Įstatymai, skirti reglamentuoti užsienio investicijas yra būtini, siekiant šalyje įtvirtinti atvirą ekonominę sistemą. Nepaisant Kinijos politikos, įstatymų ir rinkos pokyčių per minėtus tris dešimtmečius, pagrindinės teisinės formos, kuriomis užsieniečiai gali investuoti į Kiniją nepasikeitė. Jos yra šios: nuosavo kapitalo bendros įmonės (EJV), visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės (WFOE) bei sutartinės bendros įmonės (CJV). Pažymėtina, kad nėra vieno bendro teisės akto teisiškai reglamentuojančio visas tris teisines kategorijas. Kartu priėmus užsienio investicijų orientacines taisykles buvo įtvirtintos skatinamos, leidžiamos, ribojamos bei draudžiamos užsienio investuotojams pramonės sritys. Atitinkamai apribota užsienio subjektų galimybė investuoti į tam tikrus sektorius kuriant visiškai užsienio savininkų valdomas įmones.

2. Tarp visų teisinių kategorijų egzistuoja keli esminiai skirtumai. Pirma, atsakomybės formos buvo skirtingos. Nuosavo kapitalo bendros įmonės bei visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės buvo ribotos atsakomybės juridiniai asmenys. Tuo tarpu sutartinė bendroji įmonė adekvačiai atitiko partnerystę, kur sudaryta sutartis apibrėžia partnerių atsakomybę. Nuosavo kapitalo bendrosiose įmonėse pelnas buvo paskirstomas lygiomis dalimis atsižvelgiant į asmens įnašų dalis, tuo tarpu sutartinėse bendrose įmonėse šalys galėjo susitarti dėl pelno paskirstymo santykio ir jis galėjo skirtis nuo šalių kapitalo įnašų. Vienas iš patraukliausių aspektų visiškai užsienio savininkų valdomų įmonių buvo tai, jog įsisteigimas užtrukdavo mažiau laiko nei bendrų įmonių atveju, kadangi užsienio kompanijai nereikėjo pasirinkti tinkamo vietos partnerio arba derėtis dėl bendrų įmonės sutarčių. Taip pat šioje teisinėje struktūroje užsienietis investuotojas turėjo didesnes kontrolines galias. Kita vertus, bendrosiose įmonėse rizika buvo mažesnė, kadangi ja buvo dalijamasi tarp užsienio subjekto ir kinų bendrai.

3. Kiekvienu laikotarpiu šalyje konstituciniai pakeitimai atspindėjo nuolatinę socializmo raidą Kinijoje. Pirmuoju laikotarpiu nuo 1978 m. iki 1991 m. Kinijos politika buvo orientuota į reformas, siekiant atsiverti likusiam pasauliui, kartu kuriant pirmuosius teisės aktus skirtus užsienio investuotojams. Šis etapas pasižymėjo vietinės teisinės kultūros sąlygų kūrimu. Šio laikotarpio teisinis reglamentavimas atspindėjo planinę ekonomikos sistemą tuo metu vyravusią šalyje. Antruoju etapu nuo 1992 m. iki 2005 m. buvo įtvirtinta nauja svarbi sąvoka – socialistinė rinkos ekonomika su Kinijos ypatumais, tai reiškė planinės ekonomikos perėjimą prie labiau į rinką orientuotą ekonomiką. Kinijos teisinis reglamentavimas labiau priartėjo prie pasaulinių standartų. Svarbiausia ideologinė ir konstitucinė pažanga buvo Kinijos privataus sektoriaus teisėtų interesų pripažinimas ir

teisiškai įtvirtinta jo apsauga. Trečiuoju laikotarpiu nuo 2006 iki 2016 m. buvo siekiama toliau vystyti tiesioginių užsienio investicijų teisinį reguliavimą, kartu pabrėžiant, kad nepaisant pokyčių komunistų partijos monopolijos tąsa išliks. Dėl sušvelnėjusio teisinio režimo atsirado naujų galimybių užsienio investuotojams.

4. Kinijai įstojus į Pasaulinę Prekybos Organizaciją įvyko keli esminiai pokyčiai tiesioginių užsienio investicijų teisinėje sistemoje. Buvo panaikinti privalomi eksporto apribojimai, nebereikalauta pateikti verslo ataskaitų, nebeliko privalomų sąlygų skirtų užsienio valiutos balanso išlaikymui bei pirmenybės teikimui vietiniams teikėjams. Kartu sutrumpėjo sąrašas pramonės sričių, kuriose buvo ribojamos ar draudžiamos tiesioginės užsienio investicijos.

5. Kintamųjų palūkanų subjektų struktūra (VIE) buvo sukurta siekiant užsienio investuotojams suteikti prieigą prie ribotų bei draudžiamų pramonės sektorių Kinijoje. Ši struktūra apima tris subjektus. Įmonė A (dažniausiai įkuriama Kaimanų salose) kotiruoja savo savo akcijomis Jungtinių Amerikos valstijų akcijų biržoje. Ji įsteigia jai priklausančią visiškai užsienio savininkų valdomą įmonę B (WFOE). Trečiasis subjektas yra įmonė C, turinti buveinę Kinijoje bei savo veiklą vykdanči ribotame ar draudžiamajame pramonės sektoriuje. Tokioje struktūroje įmonė B yra jungiamoji grandis tarp įmonės A ir C, kuri sudaro atitinkamas sutartis bei taip leidžia užsienio investuotojams investuoti ne įgyjant Kinijos įmonės akcijas tiesiogiai, bet per sudėtingus teisinius susitarimus, saistančius visas šias tris teisines struktūras.

6. VIE struktūra yra rizikinga dėl to, jog nėra aiški Kinijos valdžios pozicija šiuo klausimu. Manytina, kad tokiu atveju, jei KLR valdžia teisiškai paskelbtų VIE struktūras neteisėtomis, tikėtina, kad tai lemtų didžiulį JAV investuotojų lėšų praradimą. Toms bendrovėms, kurios jau naudojami kintamųjų palūkanų subjektais, jų esama verslo struktūra greičiausiai išnyktų, o įmonių nuosavybė išliktų Kinijos partneriams, pripažįstant JAV investuotojus jungiančius sutartinius susitarimus niekiniais. Tai reikšmingai paveiktų Kinijos ekonomiką ir atgrasytų užsienio investuotojus nuo finansinio kapitalo suteikimo vienam didžiausių Kinijos ekonomikos sektorių - internetui. Be to, Kinijos ribota finansų rinka sukelia sunkumų Kinijos įmonėms gauti reikiamą kapitalą šalyje. Nors vadovaujantis Kinijos reguliavimo politika yra deklaruojama, kad VIE struktūra šalyje yra neteisėta, vis dėlto Kinijos valdžia praktikoje leido VIE struktūrai klestėti.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

VALSTYBIŲ NACIONALINIAI TEISĖS AKTAI

Lietuvos Respublikos teisės aktai

1. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas, Valstybės žinios, 2000, Nr. 74-2262.
2. Lietuvos Respublikos užsienio investicijų draudžiamų ir ribojamų veiklos sričių įstatymas, Valstybės žinios, 1991, Nr. 14-361.
3. Lietuvos Respublikos užsienio kapitalo investicijų Lietuvos Respublikoje įstatymas, Valstybės žinios, 1995, Nr. 55-1351.
4. Lietuvos Respublikos investicijų įstatymas, Valstybės žinios, 1999, Nr. 66-2127.

Kitų valstybių teisės aktai

5. 1982 m. Kinijos Liaudies Respublikos Konstitucija [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga https://www.constituteproject.org/constitution/China_2004.pdf?lang=en
6. 1979 m. Kinijos Liaudies Respublikos Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymas (ang. Law of the People's Republic of China on Chinese-Foreign Equity Joint Ventures). Zhonghuarenmingongheguo Zhongwai Hezi Jingying Qiye Fa (中华人民共和国中外合资经营企业法). Order No 7 [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga <http://english.mofcom.gov.cn/article/lawsdata/chineselaw/200301/20030100062855.shtml>
7. 1983 m. Kinijos ir užsienio nuosavo kapitalo bendrų įmonių įgyvendinimo taisyklės (ang. Regulations for the implementation of the Chinese – foreign equity joint venture) [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/rftiotcejv790/>
8. 1986 m. Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl visiškai užsienio savininkų valdomų įmonių (ang. Law of the People's Republic of China on Wholly Foreign-Owned Enterprises) Zhonghuarenmingongheguo Waizi Qiye Fa (中华人民共和国外资企业法). Order No 39. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga <http://english.mofcom.gov.cn/aarticle/lawsdata/chineselaw/200301/20030100062858.html>

9. 1990 m. Kinijos Liaudies Respublikos įstatymo dėl visiškai užsienio savininkų valdomų įmonių įgyvendinimo taisyklės (ang. Rules for the Implementation of the Law of the People's Republic of China on Foreign-capital Enterprises) [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga <http://english.mofcom.gov.cn/article/policyrelease/Businessregulations/201303/20130300045769.shtml>
10. 1988 m. Kinijos Liaudies Respublikos įstatymas dėl Kinijos ir užsienio sutartinių bendrų įmonių (ang. Law of the People's Republic of China on Sino-Foreign Cooperative Enterprises) Zhonghuarenmingongheguo Zhongwai Hezuo Jingying Qiye Fa (中华人民共和国中外合作经营企业法) Order No 4. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga <http://english.mofcom.gov.cn/article/policyrelease/Businessregulations/201303/20130300045769.shtml>
11. 1993 Kinijos Liaudies Respublikos bendrovių įstatymas (eng. Company Law) [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga <https://www.jus.uio.no/lm/china.company.law.1993/>
12. 1986 m. Valstybės Tarybos nuostatos dėl užsienio investicijų skatinimo (ang. Provisions of the State Council on the Encouragement of Foreign Investment) [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga http://www.fdi.gov.cn/1800000121_39_3335_0_7.html
13. 1995 Užsienio investicijų pramonės šakų orientacinis katalogas (ang. Catalogue for the Guidance of Foreign Investment Industries) Zhidao Waishang Touzi Fangxiang Zanxing Guiding (指导外商投资方向暂行规定) Order No 5. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga http://www.fdi.gov.cn/1800000121_39_3335_0_7.html
14. 2002 m. valstybės tarybos nuostatos dėl užsienio investicijų orientavimo (ang. rules on Guiding Foreign Investment Orientation) Zhidao Waishang Touzi Fangxiang Guiding (指导外商投资方向规定) Order 346.

TARPTAUTINĖS TEISĖS AKTAI

15. 1994 m. Sutartis dėl su prekyba susijusių investicinių priemonių (ang. TRIMS Agreement: Agreement on Trade-Related Investment Measures). Marrakesh Agreement Establishing the World Trade Organization, Annex 1A, 1868 U.N.T.S. 186.

KNYGOS, STRAIPSNIAI IR KITOS MOKSLINĖS PUBLIKACIJOS

16. BARRETO, E. Alibaba IPO Ranks as World's Biggest After Additional Shares Sold, REUTERS, 2014. Prieiga per Internetą: <https://www.reuters.com/article/us-alibaba-ipo-value-idUSKCN0HH0A620140922>
17. BEAMISH, W. P. The Characteristics of Joint Ventures in the People's Republic of China. *Journal of International Marketing*, Vol. 1, No. 2, 1993.
18. BEBCHUK, L. KRAAKMAN, R. ir TRIANTIS, G. Stock Pyramids, Cross- Ownership and Dual Class Equity: The Mechanisms and Agency Costs of Separating Control from Cash-Flow Rights. Harvard Law School Olin Discussion Paper No. 249, Concentrated Corporate Ownership, 2000.
19. BERRING, R.C. Chinese Law, Trade and the New Century. *Northwestern Journal of International Law & Business*, 2000.
20. BRICKLEY, L. C. Comment, Equity Joint Ventures in the People's Republic of China: The Promised Land is Not Yet in Sight for Foreign Investors. 10 U. PA. J. INT'L BUS. L. 1988. Prieiga per Internetą: <https://scholarship.law.upenn.edu/jil/vol10/iss2/5>
21. CHAO, L. Alipay Receives China License, Wall Street. Prieiga per Internetą: <https://www.wsj.com/articles/SB10001424052702304066504576347212434217054>
22. CLARKE, D. C. China's Legal System and the WTO: Prospects for Compliance. *Washington University Global Studies Law Review*, 2003. Prieiga per Internetą: https://openscholarship.wustl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1268&context=law_global_studies
23. CLOVER, C. Alibaba IPO shows ForeignInvestors Able to Skirt Restrictions, *Financial Times*, 2014. Prieiga per Internetą: <https://www.ft.com/content/7a8c4816-d5df-11e3-a017-00144feabdc0>
24. DAVULIS, G. Teisinės bazės, reglamentuojančios užsienio investicijas Lietuvos Respublikoje, raida ir jo įtaka investicijų procesui. *Jurisprudencija*, 2003. Prieiga per Internetą: https://www.mruni.eu/upload/iblock/503/010_davulis.pdf
25. DUMBAGH, K. China's 17th Communist Party Congress, 2007: Leadership and Policy Implications. CRS report for congress, 2007. Prieiga per Internetą: <https://fas.org/sgp/crs/row/RS22767.pdf>
26. GAO, S. The Evolution of China 's Foreign Investment Policy and Law (1978-2016): daktaro disertacija. The Pennsylvania State University, Penn State Law, 2017.
27. GARNAUT, R., FANG, C. ir SONG.L. Deepening Reform for China's Long-term Growth and Development. Australian National University Press, 2014.

28. GOLLELY, J. ir SONG, L. *Rising China: Global Challenges and Opportunities*. ANU Press, 2011.
29. GU, W. *A Comparative Study on Foreign Investment Legal System in China*. Front. Law China 2010.
30. HARRIS, D. *VIEs In China. The End Of A Flawed Strategy*. China Business, legal news, 2011. Prieiga per Internetą: https://www.chinalawblog.com/2011/10/vies_in_china_the_end_of_a_flawed_strategy.html
31. HARRIGAN, K. *Strategies for joint Venture Success*. Lexington, MA: Lexington Books, 1985.
32. HOOGMARTENS, J. *EC trade law following China's accession to the WTO*. Kluwer Law International B.V., 2004.
33. YUAN, A. *PERSPECTIVE: Foreign Direct Investments in China - Practical Problems of Complying with China's Company Law and Laws for Foreign- Invested Enterprises*. Northwestern Journal of International Law & Business, 475, 1999-2000.
34. YAO, S. *China's new economic policy initiatives from the 17th national congress of the chinese communist party – beginning of the the final push to make CHina the next superpower*. University of Nottingham. China Policy Institute, 2007.
35. YING, F. et al., *Alibaba's Stock Structure: Love It or Hate It?*, CUHK CHINA BUS. KNOWLEDGE (Nov. 21, 2014), www.bschool.cuhk.edu.hk/faculty/cbk/post.aspx?id=38D5B05EBCF4.
36. YUAN, W. ir ZOUJUN, W. *A Discussion about the Development of Socialist Market Economic System with the Transformation of Government Function*. International Journal of Business and Social Science Vol. 5, No. 12, 2014.
37. JIANFU, C. *The Revision of the Constitution in the PRC A great leap forward or a symbolic gesture?* China Perspectives, 53, May- June 2004.
38. JIAFU, W. ir QING, S. *A Preliminary Discussion of the Law on Joint Ventures Using Chinese and Foreign Investment*, Faxue Yanjiu. No. 3, 1979.
39. JOHNSON, K. *Variable Interest Entities: Alibaba's Regulatory Work-Around to China's Foreign Investment Restrictions*. Loyola University Chicago International Law Review. Volume 12, Issue 2, 2015.
40. JONES, A.G. C. J. *Capitalism, Globalization and Rule of Law: an Alternative Trajectory of Legal Change in China*. University of Hon Kong, Social & Legal Studies, 1994. Prieiga per Internetą <https://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/096466399400300201>

41. LIN, Y. The Chinese Socio – Cultural Influence on the Legal System of the People’s Republic of China nad Its Implications for Foreign Investment: A Critical Analysis: daktaro disertacija. University of Wollongong, faculty of law. 2011.
42. LIN, Y. ir STOIANOFF, N. Foreign Investment in China: The Cross-Cultural Dilemma. *Macquarie J. Bus. L.* 1, 1, 2004.
43. MARCINKEVIČIUS, L. Tarptautinės jungtinės veiklos samprata tarptautinėje privatinėje teisėje. *Jurisprudencija*, 2007
44. MARGARET, L.H. Equity Joint Ventures in the People's Republic of China: Problems That Continue after More Than a Decade under the Open Door Policy. *Case Western Reserve Journal of International Law*, 1992.
45. MEHAFFY, T. ir LIN, Y. H. Open Sesame: The Myth of Alibaba’s Extreme Corporate Governance and Control. *Brooklyn Journal of Corporate, Financial & Commercial Law*, 2016.
46. MICHAEL, H.K.N. Foreign direct investment in China: Theories and practices. *Routledge Studies in the Economies of Asia*, 2013.
47. NAUGHTON, B. *Growing Out of the Plan: Chinese Economic Reform, 1978-1993.* Cambridge University Press, 1995.
48. NICOLAS, F. *China and Foreign Investors. The End of a Beautiful Friendship?* Asie.Visions, 2008.
49. ORSAGH, M. *Dual Class Shares: From Google to Alibaba, Is it a Troubling Trend for Investors?* Corporate Governance, Standards, Ethics and Regulations (SER), 2014. <https://blogs.cfainstitute.org/marketintegrity/2014/04/01/dual-class-shares-from-google-to-alibaba-is-it-a-troubling-trend-for-investors/>.
50. POTTER, B. C. China’s equity joint venture law: a standing invitation to the west for foreign investment?. 1983 University of Michigan. Prieiga per Internetą: <https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1521&context=jil>
51. QIN, J.Y. The impact of WTO accession on China’s legal system: trade, investment and beyond. Wayne State University Law School Legal Studies Research Paper Series No. 07-15, 2007.
52. SCHMIDT, M. Owners Equity, Net Worth, Book Value. Explaining Definitions, Meaning , Owners Equity Examples. *Business Encyclopedia. CASE* , 2015. Prieiga per Internetą: <https://www.business-case-analysis.com/owners-equity.html>
53. SHEN, J. Investment in the People’s Republic of China: the basic legal framework. *Penn Law: Legal Scholarship Repository*, 2014. P 434. Prieiga per Internetą : <https://scholarship.law.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1626&context=jil>

54. SHI, S. Y. Dragon's House of Cards: Perils of Investing in Variable Interest Entities Domiciled in the People's Republic of China and Listed in the United States. *Fordham International Law Journal*. Volume 37, Issue 4 2014. P 1272.
55. SHOESMITH, T. M. PRC Challenge to Variable Interest Entity Structures? Pillsbury, China Corporate & Securities, 2011.
56. SURREY, W., et al. Joint Ventures in China: The First Water Stop. 21 *TEX. INT'L L.J.* 1986.
57. TAYLOR, W. A. China's Lures for Western Know-How, *U.S. NEWS & WORLD REP.*, 1984.
58. TISDELL, C. Economic Reform and Openness in China: China's Development Policies in the Last 30 Years: working paper. School of Economics, the University of Queensland, 2009.
59. TOBERT, P. M. China 's Evolving Company Legislation: A Status Report. *Northwestern Journal of International Law & Business*, 1993 – 1994.
60. VANHONACKER, W. Entering China: an unconventional approach. *Harvard Business Review*, 1997.
61. XUE, H. ir JIN, Q. *International Treaties in the Chinese Domestic Legal System*. Oxford University Press, 2009.
62. ZEICHNER, L. M. Chinese Solutions to Legal Problems: Repatriating Business Profits from the People's Republic of China, 19 *LAW & POL'Y INT'L Bus.*, 1987.
63. ZHANG, L. The Statutory Framework for Direct Foreign Investment in China, 4 *FLA. INT'L L.J.* 289, 290, 1989.
64. ZHANG, N. *Foreign Direct Investment in China: Determinants and Impacts: daktaro disertacija*. Philosophy in Management Studies, The University of Exeter, 2011.
65. ZHANG, X. *Strategizing of Foreign Firms in China: an institution-based perspective:daktrato disertacija*. Erasmus University Rotterdam. 2007

Kiti šaltiniai

66. *Report of the working party on the accession of China*. World Trade Organization, 2001, WT/ACC/CHN/49, [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga file:///C:/Users/TTTim/Downloads/CHN49%20(1).pdf
67. *Accession of the People's Republic of China*. World Trade Organization, 2001, WT/L/432 23, [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga file:///C:/Users/TTTim/Downloads/432%20(1).pdf

68. Partijos literatūros tyrimų skyrius, Kinijos komunistų partijos centrinis komitetas (The Research Department of Party Literature, Central Committee of the Communist Party of China). *Major Documents of the People's Republic of China – Selected Important Documents since the Third Plenary Session of the Eleventh Central Committee of the Communist Party of China (December 1978 and November 1989)*. Foreign Languages Press, Beijing, 1991.
69. Nacionalinio liaudies kongreso sprendimas dėl Kinijos Liaudies Respublikos įstatymo dėl Kinijos – užsieniečių nuosavo kapitalo bendrų įmonių įstatymo (EJV) pakeitimo (Decision of the National People's Congress Regarding the Revision of the Law of the People's Republic of China on Chinese-Foreign Equity Joint Ventures). 1990, Order No. 27. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga <http://www.asianlii.org/cn/legis/cen/laws/dotnprctrotcejv1019/>
70. Kinijos komunistų partijos centrinio komiteto rezoliucija dėl kai kurių klausimų, susijusių su Socialistinės rinkos ekonomikos sistemos sukūrimu. Resolution of the Central Committee of the Communist Party of China on Some Issues concerning the Establishment of the System of Socialist Market Economy. [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga http://www.china.org.cn/china/third_plenary_session/2014-01/16/content_31212602.htm
71. Jiang Zemin pranešimas Kinijos komunistų partijos 15 - ajame nacionaliniame kongrese. Hold High the Great Banner of Deng Xiaoping Theory for an All-round Advancement of the Cause of Building Socialism with Chinese Characteristics to the 21st Century, 1997, [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga http://www.bjreview.com.cn/document/txt/2011-03/25/content_363499.htm
72. Hu Jintao pranešimas 17-osios partijos kongrese. Hu Jintao's report at 17th Party Congress, 2007 [interaktyvus] [žiūrėta 2019-04-08]. Interneto prieiga <http://www.china.org.cn/english/congress/229611.htm>

Teismų praktika

73. Kinijos Liaudies Respublikos Aukščiausias Liaudies teismas Pekine. *2012 m. sprendimas byloje Chinachem Financial Services Ltd v. China Small and Medium Enterprise Investment Co. Ltd.*

SANTRAUKA

Šiame darbe chronologine tvarka nagrinėjama tiesioginių užsienio investicijų teisinis reglamentavimas Kinijoje, kartu tiriant atitinkamo laikotarpio ideologinę bei konstitucinę santvarką.

Pirmoji dėstymo dalis apibūdina teisinį reguliavimą, taikytiną užsienio investicijoms tarp 1979 m. ir 1991 m. Būtent nuo 1979 m. Kinijoje prasidėjo sparčios reformos, siekiant atsiverti, bei kartu buvo sukurti pirmieji teisiniai aktai skirti reglamentuoti tiesiogines užsienio investicijas. Šioje dalyje pateikiama išsami analizė trijų pagrindinių kategorijų, per kurias užsieniečiai gali investuoti į Kiniją. Pagrindinės aptariamos struktūros yra šios: nuosavo kapitalo bendros įmonės, visiškai užsienio savininkų valdomos įmonės bei sutartinės bendros įmonės.

Antroje dėstymo dalyje tiriamas teisinis reglamentavimas nuo 1992 m. iki 2005 m. Vienas esminių įvykių buvo Kinijos įstojimas į Pasaulinę Prekybos organizaciją, kas įtakojo didelius teisinius pokyčius. Kita naujovė buvo ta, jog įtvirtintas teisinis reglamentavimas, kuriame sukurtas diferencijuotas požiūris į pramonės sektorius, kadangi visi investiciniai projektai skirstyti į keturias kategorijas: skatinami, leistini, ribojami bei draudžiami.

Trečioje dalyje analizuojamas laikotarpis 2006 m. iki 2015m. Darbe tiriamos išskirtinės kintamųjų palūkanų subjektų (VIE) teisinės struktūros, skirtos įstatymo raidai patenkinti, pažeidžiant įstatymų dvasią. Jų pagalba užsieniečiams investuotojams atsirado galimybės pasiekti atitinkamus Kinijos sektorius, kuriuose užsienio investicijos buvo neleidžiamos ar ribojamos. Nors ir šių struktūrų teisėtumas yra ginčytinas, kyla prieštaravimų, kaip paaiškinti didžiausių internetinių kompanijų, tokių kaip Alibaba akcijų platinimą Jungtinių Amerikos Valstijų akcijų biržose. Situacija yra dar labiau komplikauta, kadangi pati Kinijos valdžia nėra nei aiškiai patvirtinusi nei paneigusi tokių struktūrų teisėtumo.

Kartu dėl ribotos darbo apimties nebus pateikta naujausio teisinio reguliavimo pokyčių, įvykdytų pastaraisiais metais.

SOMMARIO

Investimenti diretti stranieri in Cina: sfide ed opportunità Foreign direct investment in China: challenges and opportunities

L'oggetto di questa tesi di master è di fornire una descrizione oggettiva degli sviluppi degli investimenti cinesi all'estero da un punto di vista legale, così come di analizzarne il contesto ideologico e costituzionale.

Il primo capitolo si incentra sul quadro regolatorio degli investimenti cinesi all'estero tra il 1979 ed il 1991. Da 1979 la Cina non solo ha iniziato un processo di riforma ed apertura ma ha anche creato il primo concetto giuridico che costituisce la base per gli investimenti diretti all'estero. L'obiettivo di questa sezione riguarda l'analisi di tre forme di investimenti diretti esteri verso la Cina nello specifico Equity Joint Venture (EJV), Wholly-owned Foreign Enterprises (WOFE) e Cooperative Joint Ventures (CJV).

Il secondo capitolo fornisce una panoramica del periodo tra il 1992 fino al 2015. All'epoca uno dei primi e più importanti cambiamenti è stato accettare la Cina nel Organizzazione mondiale del Commercio. Il risultato che ne derivò furono degli importanti cambiamenti di indirizzo politico. Inoltre, regole specifiche furono introdotte al fine di redigere una lista delle industrie aperte agli investimenti stranieri diretti e quali no. Ciascun progetto era inoltre distinto fra "consentito", "incoraggiato", "limitato" o "proibito" in modo da riflettere la propensione alla partecipazione agli investimenti stranieri.

L'intento principale del terzo capitolo è quello di dare una visione d'insieme degli investimenti stranieri diretti dal 1996 al 2015. La ricerca ha preso in particolare considerazione la composizione dell'interesse variabile (VIE) creata per favorire settori politicamente delicati limitati o esclusi agli investimenti diretti stranieri. Tuttavia, la legittimità e l'applicabilità della composizione sembra essere poco chiara in quanto il governo cinese non la ha né rigettata né approvata. Ciò nonostante, un numero significativo di aziende che hanno fatto domanda per la VIE sono poi riuscite a quotarsi alla borsa di New York.

Per concludere, è impossibile coprire tutti gli aspetti della politica dei pagamenti stranieri diretti in un unico studio. Per questo motivo la nuova regolamentazione non è qui stata trattata.